

Til beslutningsforslag nr. B 114. Betænkning afgivet af udvalget til valgs prøvelse den 28. juni 1983

Betænkning og indstilling

fra udvalget til valgs prøvelse

(vedrørende Mogens Glistrup)

1. I skrivelse af 21. maj 1974 til folketingets formand anmodede justitsministeren om *folketingets samtykke* til, at der rejstes tiltale mod folketingsmedlem Mogens Glistrup for overtrædelse af straffeloven, skattekontrolløven og kildeskatteloven.

Skrivelsen blev i overensstemmelse med forretningsordenens § 25, næstsidste punktum, henvist til udvalget for forretningsordenen, der afgav betænkning og indstilling den 7. juni 1974 (Folketingstidende 1973-74, 2. samling, tillæg B sp. 769).

I betænkningen indstillede et flertal (udvalget undtagen fremskridtspartiets medlemmer), at folketinget gav samtykke til, at justitsministerens anmodning blev imødekommet, og flertallet udtalte videre:

»Flertallet finder, at det for folketinget forelagte materiale udgør et tilstrækkeligt grundlag for folketingets bedømmelse af, om samtykke til tiltalerejsning bør gives. Flertallet finder ikke, at der i sagen foreligger sådanne særlige forhold, som kunne begrunde en fravigelse af folketingets sædvanlige praksis, gående ud på, at samtykke til tiltale efter grundlovens § 57, 1. pkt., gives.«

Et mindretal (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) udtalte derimod i betænkningen, at det

»finder ikke, at det hidtil i sagen tilvebragte materiale udgør sædvanligt og tilstrækkeligt grundlag for, at der kan meddeles samtykke i medfør af grundlovens § 57.«

og mindretallet indstillede derfor,

»at samtykke i henhold til § 57 ikke meddeles på det hidtil i sagen tilvebragte grundlag.«

Flertallets indstilling blev sat til eneste behandling i tinget den 12. juni 1974 (Folketingets forhandlinger 1973-74, 2. samling, sp. 7592 ff).

Under forhandlingen blev der (sp. 7605) af Lindholt (FP) fremsat et forslag om motiveret dagsorden med følgende ordlyd:

»Idet folketinget udtaler, at spørgsmålet om ophævelse af hr. Glistrups immunitet ikke er modent til folketingets stillingtagen på nuværende tidspunkt og på det foreliggende grundlag, tilbagesender tinget sagen til fornyet udvalgsbehandling

og går derefter over til næste sag på dagsordenen.«

Efter forhandlingens afslutning blev der først stemt over det fremsatte dagsordensforslag. Denne afstemning, der efter anmodning fra 21 medlemmer af fremskridtspartiet foretoges ved navneopråb, havde til resultat, at det nævnte dagsordensforslag forkastedes, idet 27 stemte for, 133 imod, mens 1 hverken stemte for eller imod og 18 var fraværende.

Der stemtes derefter, ligeledes ved navneopråb, over udvalgsflertallets indstilling, der vedtoges, idet 134 stemte for, 26 imod, mens 2 hverken stemte for eller imod og 17 var fraværende.

2. Efter at Mogens Glistrup ved anklageskrift af 17. juni var sat under tiltale ved Københavns byret, anmodede justitsministeren i skrivelse af 10. september 1974 om folketingets *samtykke til*, at der i en *tillægsanklage* rejstes tiltale mod Mogens Glistrup for nogle yderligere forhold.

I en betænkning af 17. oktober 1974 fra udvalget for forretningsordenen (Folketings-

tidende 1974-75, 1. samling, tillæg B sp. 9) indstillede et flertal (udvalget undtagen fremskridtspartiets medlemmer), at samtykke blev givet.

Et mindretal (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstillede, at der ikke blev givet samtykke, idet det bl.a. anførtes:

»Den pågældende sag er rent politisk forfølgelse af et folketingsmedlem, der har søgt og haft held til at rejse en politisk opposition mod samtlige gamle politiske partier og mod embedsmandsvældet. Han søges nu knægtet gennem sagen, der ikke har normale legitime aspekter.«

Sagen kom til behandling i tinget den 31. oktober 1974 (Folketingets forhandlinger 1974-75, 1. samling, sp. 1260), hvor der - efter begæring af 17 medlemmer fra fremskridtpartiet - foretoges afstemning ved navneopråb, hvorved flertallets indstilling vedtoges, idet 129 stemte for, 27 imod, mens 1 hverken stemte for eller imod og 22 var fraværende.

Der rejstes herefter ved anlageskrift af 8. november 1974 yderligere tiltale mod Mogens Glistrup ved Københavns byret.

3. Da sagen ved Københavns byret ikke var afsluttet, og da der den 9. januar 1975 havde været afholdt nyvalg til folketinget, hvorved Mogens Glistrup var blevet genvalgt, anmodede justitsministeren i skrivelse af 23. januar 1975 om *fornyset samtykke* efter grundlovens § 57 til den stedfundne tiltalerejsning.

Udvalget for forretningsordenen afgav betænkning og indstilling den 10. marts 1975 (Folketingstidende 1974-75, 2. samling, tillæg B sp. 41), hvori et flertal (udvalget undtagen fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstillede, at folketinget gav samtykke til, at justitsministerens anmodning blev imødekommet, mens et mindretal (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) ikke fandt, »at det hidtil for folketinget forelagte materiale udgør rimeligt grundlag for, at der bør meddeles samtykke i medfør af grundlovens § 57.«

Mindretallet henviste i betænkningen til, at anlageskriftet savner fornøden juridisk klarhed, at anlageskriftets hovedtese efter mindretallets opfattelse er uholdbar, og at sagsbehandlingen er unormal, og mindretallet oplyste, at det under udvalgsbehandlingen

havde ønsket, at udvalget skulle anmode justitsministeren om at besvare følgende spørgsmål: »Det bedes oplyst, hvori forskellen mellem »reelle« og »fiktive« bogholderiposteringer består«, men at udvalgsflertallet havde nægtet at fremme dette spørgsmål.

I anledning af det af mindretallet anførte bemærkede udvalgsflertallet bl.a., at

»Folketingets opgave ikke er at bedømme tiltalens bærekraft på grundlag af det af anklagemyndigheden tilvejebragte materiale, men alene at afgøre, om immuniteten bør ophæves, så der gives domstolene mulighed for at bedømme sagens realitet.«

Og om det spørgsmål, hvis fremme blev nægtet, siges det:

»I det foreliggende tilfælde drejede spørgsmålet sig derimod om en sag, hvis realitet ikke folketinget, men domstolene skal afgøre. Udvalgsflertallet har derfor afvist at medvirke til en procedure i udvalget for eller imod tiltalens berettigelse, som hører hjemme under sagens behandling for domstolene.«

Ved folketingets behandling den 13. marts 1975 (Folketingets forhandlinger 1974-75, 2. samling, sp. 1732 ff) blev udvalgsflertallets indstilling vedtaget ved navneopråb, hvor 129 stemte for, 23 imod, mens 1 hverken stemte for eller imod og 26 var fraværende.

4. Da sagen ved Københavns byret endnu ikke var afsluttet, og da der den 15. februar 1977 på ny havde været afholdt nyvalg til folketinget, hvorved Mogens Glistrup blev genvalgt, anmodede justitsministeren i skrivelse af 7. marts 1977 om *fornyset samtykke* til den rejste tiltale.

Udvalget for forretningsordenen afgav betænkning den 23. marts 1977 (Folketingstidende 1976-77, 2. samling, tillæg B sp. 75), hvori et flertal (udvalget med undtagelse af fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstillede, at folketinget gav samtykke til, at justitsministerens anmodning blev imødekommet, mens et mindretal (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) anførte, at det »går imod den af regeringen ansøgte tilladelse om undtagelse fra reglen i grundlovens § 57.«

Mindretallet anførte i betænkningen bl.a., at

»Det er rystende, at de andre partier fortsat udnytter deres flertalsposition til at sætte den demokratiske garanti, der ligger i § 57, ud af spil, fordi det vigtigste åbenbart er at frarøve hr. Glistrup den tid og kraft, det kræver at være leder af landets største oppositionsparti.«

Op mindretallet tilføjede:

»Udvalgets flertal fremturer imod normal skik og brug ved at nægte fremskridtspartiets medlemmer af udvalget at stille relevante spørgsmål til justitsministeren.«

Flertallet bemærkede i den anledning, at

»tinget i praksis altid imødekommer justitsministerens anmodning om samtykke i henhold til grundlovens § 57, 1. pkt.«

og flertallet udtaler videre, at denne bestemmelse

»tilsigter alene at beskytte folketingets medlemmer imod at blive udsat for vilkårlig retsforfølgelse fra regeringens side, og det forekommer klart, at der her er tale om en ganske normal retssag.«

og vedrørende det af mindretallet ønskede spørgsmål til justitsministeren gentog flertallet,

»at der her er tale om en sag, hvis realitet ikke folketinget, men domstolene skal afgøre.«

Folketingets behandling fandt sted den 25. marts 1977 (Folketingets forhandlinger 1976-77, 2. samling, sp. 1262 ff), hvor udvalgsflertallets indstilling vedtoges, idet 124 stemte for og 26 imod, mens 2 hverken stemte for eller imod.

5. Ved *Københavns byrets dom af 17. februar 1978* blev Mogens Glistrup straffet med en bøde på 1,5 mill. kroner med forvandsstraf af fængsel i 6 måneder, blandt andet for overtrædelse af kontrollovens §§ 13, stk. 1, og 14, stk. 1 og 2, jfr. skattekontrollovens § 13, stk. 1, af kildeskattelovens § 75, nr. 2, samt af straffelovens §§ 163 og 296, stk. 1, nr. 2. Han dømtes endvidere til i for lidt betalt skat at betale 1.986.712 kr. 65 øre samt nærmere angivne sagsomkostninger.

Derimod frifandt Mogens Glistrup blandt andet for anklagemyndighedens tiltale for bedrageri over for 9 af de i anklageskriftets forhold II omhandlede klienter til et samlet beløb af ca. 274.000 kr. samt for på-

standen om, at visse af skattelovsovertrædelserne tillige skulle henføres under straffelovens § 289, og om, at han skulle frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed for bestandig.

6. Den 23. februar 1978 fremsatte Glistrup sammen med andre medlemmer af fremskridtspartiet i folketinget følgende *beslutningsforslag*:

»Forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 33 (Mogens Glistrup).

Folketinget udtaler, at Københavns byrets 25. afdelings dom af 17. februar 1978 ikke er til hinder for Mogens Glistrups fortsatte medlemskab af folketinget, jfr. Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1953 § 30, stk. 1, og § 33.«

Det fremgik af bemærkningerne, at forslagsstillerne ønskede dette beslutningsforslag vedtaget, inden udløbet af fristen for anke af byretsdommen, og de anførte i bemærkningerne – som deres opfattelse – bl.a., at

»Der er da heller ikke nogen som helst bestemmelse i grundloven eller forretningsordenen, som hindrer folketinget i at træffe afgørelse vedrørende nærværende beslutningsforslag før ankefristens udløb den 3. marts 1978.«

Beslutningsforslaget blev sat til 1. behandling på tingets dagsorden for den 28. februar 1978, men udgik af dagsordenen efter forslagsstillerens ønske (Folketingets forhandlinger 1977-78, sp. 6763).

7. Forinden havde anklagemyndigheden imidlertid ved anklageskrift og ankemeddelelse af 24. februar 1978 *indanket byrettens dom for landsretten* til domfældelse i overensstemmelse med anklageskriftet for byretten – bortset fra nogle tiltalepunkter vedrørende overtrædelse af straffelovens § 296, for hvilken dommen havde statueret forældelse – samt til skærpelse, herunder frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed.

Ved ankemeddelelse af 28. februar 1978 ankede Mogens Glistrup byrettens dom med påstand om frifindelse.

8. Da østre landsrets behandling af sagen endnu ikke var afsluttet, og da der den 23. oktober 1979 på ny havde været afholdt ny-

valg til folketinget, hvorved Mogens Glistrup var blevet genvalgt, anmodede justitsministeren i skrivelse af 7. november 1979 folketinget om *forny et samtykke* efter grundlovens § 57 til den rejste tiltale.

Udvalget for forretningsordenen afgav betænkning og indstilling den 9. november 1979 (Folketingstidende 1979-80, 2. samling, tillæg B sp. 1).

I betænkningen indstillede et flertal (udvalget med undtagelse af fremskridtspartiets medlemmer) til folketinget, at der gaves fornyet samtykke efter grundlovens § 57 til den rejste tiltale.

Et mindretal (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstillede, at folketinget viste sagen tilbage til udvalget til egentlig behandling, og begrundede i betænkningen dette med, at der af mindretallet med skrivelse af 9. november 1979 var indleveret et omfangsrigt materiale, men at dette materiale efter mindretallets opfattelse ikke havde været underkastet tilstrækkelig behandling i udvalget. (Det pågældende materiale, hvorunder Mogens Glistrups henvendelse af 9. november 1978 til den europæiske retlighedsdomstol, den europæiske retlighedskommission og FNs menneskerettighedskomité, er optrykt som bilag til udvalgsbetænkningen).

Folketingets behandling fandt sted den 14. november 1979 (Folketingets forhandlinger 1979-80, 2. samling, sp. 524 ff).

Mindretallets forslag om, at sagens behandling standses, og at sagen henvises til fornyet behandling i udvalget, sattes først til forhandling og afstemning, og forslaget forkastedes, idet 20 stemte for, 145 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Flertallets indstilling om samtykke til den rejste tiltale blev derefter sat til forhandling, og ved den afsluttende afstemning vedtoges indstillingen, idet 144 stemte for, 20 imod og 1 hverken for eller imod.

9. Ved *østre landsrets dom af 23. november 1981* blev Mogens Glistrup for overtrædelse af straffeloven, skattekontrolloven og kildeskatteloven idømt 4 års fængsel og en til lægsbøde på 4 mill. kr. samt fradømt retten til at drive advokatvirksomhed for bestandig. Desuden tilpligtedes han at udrede yderligere sagsomkostninger.

10. Ved skrivelse af 3. december 1981 ansøgte Mogens Glistrup herefter justitsministeriet om tilladelse til at indbringe østre landsrets dom for *højesteret som 3. instans*.

Den 11. december 1981 meddelte justitsministeriet Mogens Glistrup tilladelse til at anke dommen til højesteret.

Mogens Glistrup støttede sin anke principalt på, at der burde ske frifindelse som følge af urigtig rets anvendelse, subsidiært på, at sagen burde hjemvises som følge af rettergangsfejl, mest subsidiært på, at straffen burde formildes.

Sagen indbragtes endvidere for højesteret af anklagemyndigheden med påstand om skærpelse af straffen, jfr. straffelovens § 88, samt forhøjelse af tillægsbøden, og der nedlagdes endvidere påstand om, at et krav om efterbetaling af skatter, der ikke var blevet taget under påkendelse af østre landsret, blev taget under påkendelse.

11. Den 8. december 1981 blev der igen afholdt nyvalg til folketinget, ved hvilket Mogens Glistrup blev genvalgt.

Det nyvalgte folketing trådte sammen den 21. december 1981 og nedsatte samme dag det i folketingets forretningsorden § 1 omhandlede *foreløbige udvalg til prøvelse af valgene*.

Mens der i forbindelse med godkendelse af Mogens Glistrups mandat efter tidligere valg ikke havde været rejst spørgsmål om Mogens Glistrups valgbarhed, forelå der i dette tilfælde for udvalget en henvendelse om, at det nyvalgte folketing allerede nu skulle tage stilling hertil.

Det foreløbige udvalg til prøvelse af valgene omtalte imidlertid i sin betænkning (Folketingstidende 1981-82, 2. samling, tillæg A, sp. 1), at det er almindelig antaget, at en straffedom må være endelig, og at Mogens Glistrup ved højesteret ville nedlægge påstand om frifindelse, og udvalget udtalte herafter:

»Udvalget finder det på denne baggrund rigtigt, at folketinget afventer den afsluttende behandling af sagen ved domstolene, før tinget tager stilling til spørgsmålet om Mogens Glistrups valgbarhed på grund af straf.

Dette indebærer, at Mogens Glistrups mandat nu godkendes, og at sagen derefter

ter tages op, når den endelige dom foreligger.«

Spørgsmålet blev ikke berørt under tingets behandling af udvalgets indstillinger den 22. december 1981 (Folketingets forhandlinger 1981-82, 2. samling sp. 11 ff), og Mogens Glistrups mandat godkendtes sammen med de øvrige valgte.

12. Efter valget anmodede justitsministeren, da sagen endnu ikke var afsluttet, i skrivelse af 18. december 1981, jfr. skrivelse af 12. januar 1982, folketingsret om *fornyset samtykke* efter grundlovens § 57 til den rejste tiltale.

Udvalget for forretningsordenen afgav betænkning og indstilling den 19. januar 1982 (Folketingstidende 1981-82, 2. samling, sp. 1385). Som bilag til betænkningen var optrykt følgende:

justitsministerens skrivelse af 18. december 1981 og som underbilag dertil den skrivelsen vedlagte kopi af ankemeddelelse af 16. december 1981. Som bilag 2 optryktes justitsministerens skrivelse af 12. januar 1982.

Endvidere var optrykt følgende fra folketingsmedlem Mogens Glistrup modtagne bilag: en artikelserie fra sommeren 1981 i tidsskriftet *Fremskridt* »De fortiede skandalers sag« (bilag 3), ansøgning af 3. og 7. december 1981 fra folketingsmedlem Mogens Glistrup til justitsministeren om tredjeinstansbevilling (bilag 4 og 5) samt 4 indlæg i dagspressen (bilag 6-9).

I betænkningen indstillede et flertal (udvalget med undtagelse af fremskridtspartiets medlemmer) til folketingsret, at der gaves *fornyset samtykke* til den rejste tiltale.

Et mindretal (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstillede, at det begærede samtykke ikke meddeltes. Mindretallet argumenterede i betænkningen for sit standpunkt og beklagede, at

»flertallet i udvalget for forretningsordenen – ligesom tilfældet har været de 5 foregående gange, sagen har været til behandling – ikke har taget sig tid til overhovedet at gennemgå fremskridtspartiets synspunkter.«

og fremskridtspartiet

»indstiller derfor, at sagens behandling i folketingsret – som tilfældet var i november 1979 – indledes med særskilt behandling

og afgørelse af spørgsmålet om, hvorvidt sagen skal tilbagevises til realitetsbehandling i udvalget for forretningsordenen.«

Sagen kom til behandling i tinget den 28. januar 1982, hvor forslaget om standsning af behandlingen efter en kort forhandling forkastedes, idet 14 stemte for, 135 imod. Og efter en yderligere forhandling om udvalgsflertallets indstilling vedtoges denne, idet 136 stemte for, 14 imod.

13. Ved *højesteretsdom af 22. juni 1983* blev Mogens Glistrup for overtrædelse af straffeloven, skattekontrolloven og kildeskatteloven idømt 3 års fængsel og en tillægsbøde på 1.000.000 kr. (med forvandlingsstraf af fængsel i 6 måneder). Desuden blev retten til at udøve advokatvirksomhed frakendt ham indtil videre. Endvidere blev han dømt til at efterbetale skat med 941.029 kr. Endelig stadfæstedes landsrettens afgørelse om hans pligt til betaling af sagsomkostninger for byret og landsret, og det bestemtes, at sagens omkostninger for højesteret betales af statskassen.

To af de 7 dommere stemte dog for at idømme en fængselsstraf på 1 år og for ikke under denne straffesag at påkende kravet om efterbetaling af skat.

14. Med skrivelse af 22. juni 1983 (bilag 2) har justitsministeren herefter til folketingsret formand fremsendt udskrifter af Københavns byrets dom af 17. februar 1978, østre landsrets dom af 23. november 1981 og højesterets dom af 22. juni 1983 vedrørende medlem af folketingsret Mogens Glistrup.

Af de pågældende *domsudskrifter* er højesterets dom, hvortil der nærmere henvises, optrykt som bilag 3 til denne betænkning, og udskrifter af Københavns byrets dom og af østre landsrets dom er fremlagt til eftersyn for tingets medlemmer i folketingssekretariatet.

15. De nævnte domsudskrifter er af folketingsrets formand med skrivelse af 22. juni 1983 (bilag 1) videregivet til *udvalget til valgsprøvelse*, der behandler spørgsmål om et medlems tab af valgbarhed, jfr. forretningsordenens § 7, stk. 1, nr. 2).

16. Det påhviler herefter udvalget til valgsprøvelse at behandle spørgsmålet om, hvorvidt Mogens Glistrup ved begåelse af den

handling, for hvilken han er straffet, skal anses for at have tabt sin valgbarhed.

De regler, der danner grundlaget for bedømmelsen af spørgsmålet om valgbarhed til folketinget, er bestemmelserne i *grundlovens* § 30, stk. 1, og § 33, der er sålydende:

»§ 30. Valgbar til folketinget er enhver, som har valget til dette, medmindre viddkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af folketinget.«

»§ 33. Folketinget afgør selv gyldigheden af sine medlemmers valg samt spørgsmål om, hvorvidt et medlem har mistet sin valgbarhed.«

17. Om den nærmere forståelse af grundlovens § 30 bemærkes:

a. Det er for det første en betingelse, at den pågældende er *straffet*, og at der foreligger en endelig straffedom (jfr. professor Max Sørensen Statsforfatningsret, 2. udgave 1973 ved Peter Germer, pag. 82):

»Det er ikke en persons almindelige vandel, der er afgørende. Efter § 30 kræves det, at den pågældende skal være straffet for den handling, der gør ham uværdig. Et forhold, der er moralsk dadelværdigt, men ikke strafbart, kommer således ikke i betragtning, og valgbarheden går heller ikke tabt blot ved, at den pågældende tilstår det strafbare forhold, eller ved, at der rejses tiltale mod ham. Han må være fundet skyldig og idømt straf for handlingen, og straffedommen må være endelig.«

b. Det er for det andet nu *den begåede handling*, der er afgørende.

Efter de før 1953 gældende regler var spørgsmålet om valgbarhed til folketinget knyttet sammen med spørgsmålet om valget, således at ingen havde valget – eller var valgbar – der ved dom var »fundet skyldig i en i den offentlige mening vanærende handling uden at have fået æresoprejsning«, og dette var nærmere udformet i den daværende valglov, jfr. professor Alf Ross: »Dansk Statsforfatningsret. 3. udgave 1980 ved Ole Espersen, pag. 293:

»Ifølge grdl. 1920 §§ 30 og 31 udelukkes valget og valgbarhed, dersom vedkommende ved dom var fundet skyldig i en i den offentlige mening vanærende handling. Ved lov om valg til rigsdagen nr. 279 af 9. juni 1948 var det fastsat, at en strafbar handling ikke skulle anses som vanærende, medmindre der var idømt straf af fængsel i 4 måneder eller derover, arbejds- eller sikkerhedsforvaring.«

Ved grundloven af 1953 udformedes imidlertid i § 30, stk. 1, en særlig regel om tab af valgbarhed, og det er her den begåede handling, der er afgørende, idet der ikke længere som i den tidligere valglov er fastsat en bestemt straf eller strafferamme som afgørende, jfr. professor Alf Ross (anf. værk pag. 293):

»Det er . . . den begåede handling, der er afgørende, ikke straffens størrelse eller udståelse. Betingede domme kan derfor såvel som ubetingede medføre tab af valgbarhed.«

c. Der må være tale om en handling, der gør den pågældende *uværdig* til at være medlem af folketinget.

Det værdighedskrav, der her opstilles, er et *specielt krav for folketingets medlemmer*, jfr. professor Max Sørensen (anf. værk pag. 81):

»Det særlige værdighedskrav, der her formuleres, er sat i relation specielt til folketingshvervet. Målestokken er således ikke nødvendigvis den samme som den, der anlægges ved valgbarhed til kommunalbestyrelser, jfr. den kommunale valglovs § 2, lovbek. nr. 455, 21. december 1965, eller i henhold til tjenestemandlovens § 3. Det er heller ikke et mere almindeligt udformet krav om borgerlig agtelse eller tillid, der kommer i betragtning, men de særlige krav, der bør stilles netop til folketingsmedlemmer.«

d. Grundloven anvender udtrykket en handling, der »i almindeligt omdømme« gør en person uværdig til at være medlem af folketinget. Herom siger professor Max Sørensen (anf. værk pag. 82):

»Det er efter grundloven ikke afgørende, om den pågældende har sine vælgeres tillid. Det kan f.eks. tænkes, at en lovover-

trædelse er begået for at fremme visse lokale interesser, og at vælgerne i den pågældende kreds derfor bedømmer forholdet med nogen sympati. Dette er dog irrelevant, idet grundlovens § 30 henviser til, hvad der i »almindeligt omdømme«, det vil sige den almindelige offentlige mening, medfører uværdighed. Da spørgsmål om valgbarheden afgøres af folketinget . . . er det folketinget selv, der må gøre sig til eksponent for det almindelige omdømme.«

Folketingets afgørelse vedrørende valgbarhedsspørgsmål forudsættes truffet efter en vurdering af den konkrete handling, og det kan i den forbindelse bemærkes, at ordene »i almindeligt omdømme« under behandlingen i folketinget blev indsat i grundlovsforslaget af 1939 for at give bestemmelsen »objektivitet« (Folketingets forhandlinger 1938-39, sp. 3383), og på denne baggrund har et tidligere udvalg til valgs prøvelse udtalt:

»Heri ligger efter udvalgets opfattelse, at det vil være ønskeligt, at valgbarhedsfortabelse kun sker i tilfælde, hvor der er bred eller nogenlunde bred enighed herom.«

18. Om *tidligere tilfælde*, hvor medlemmer af folketinget er blevet straffet, bemærkes:

a. For det første har *udvalget* til valgs prøvelse i årenes løb behandlet en række tilfælde, hvor det ikke fandt, at de pågældende havde mistet deres valgbarhed, og hvor udvalget derfor ikke gjorde indstilling om fortabelse af valgbarhed, men redegjorde for sagerne i beretninger.

Kun i et enkelt af disse tilfælde var der idømt frihedsstraf (hæfte i 14 dage, jfr. Folketingstidende 1974-75, 2. samling, tillæg B, sp. 733).

b. For det andet har *tinget* i 4 tilfælde taget *særskilt* stilling til valgbarhedsspørgsmål:

(1). Et medlem, der var idømt straf af fængsel i 40 dage for overtrædelse af bankloven, af aktieselskabsloven samt straffelovens §§ 296 og 302 (vildledende regnskabsaflæggelse, uordentlig bogføring m.v.). Udvalget til valgs prøvelse indstillede i en betænkning (Folketingstidende 1956-57, 2. samling, tillæg B, sp. 77), at den pågældende skulle anses for at

have fortabt sin valgbarhed. Folketinget vedtog med 136 stemmer, mens 6 undlod at stemme, udvalgets indstilling. (Folketingets forhandlinger 1956-57, 2. samling, sp. 886).

Som det fremgår af den afgivne betænkning, var der i det daværende udvalg til valgs prøvelse enighed om at anlægge en streng bedømmelse. Det hedder således i udvalgets betænkning (Folketingstidende 1956-57, 2. samling, tillæg B, sp. 78):

»Det er udvalgets opfattelse, at det for hele det politiske livs sundhed er absolut nødvendigt, at folketinget udviser den yderste påpasselighed ved sådanne afgørelser, således at der ikke fra befolkningens side kan rejses den mindste tvivl om de enkelte folketingsmedlemmers hæderlighed, nøjagtighed og omhyggelighed i alle økonomiske spørgsmål eller om, at de på det nøjeste overholder de lovbestemmelser, som de selv eller tidligere medlemmer har gennemført.«

(2). Et medlem, der var idømt hæfte i 30 dage samt frakendt førerbeviset i 2 år dels for overtrædelse af færdselslovens § 69, stk. 1, jfr. §§ 24, stk. 1, 25, stk. 1, 35, stk. 1, og 36, stk. 2, og dels for overtrædelse af straffelovens § 241 og § 249, stk. 1 og 2 (uagtsomt manddrab.)

I dette tilfælde indstillede et flertal i udvalget, at den pågældende skulle anses for at have mistet sin valgbarhed, mens flere mindretal ikke fandt, at dette var tilfældet. (Folketingstidende 1972-73, tillæg B, sp. 69).

Flertallet afgav i forbindelse med sin indstilling følgende mere principielle udtalelse:

»Med den tiltagende trafikintensitet finder flertallet det væsentligt, at folketingets medlemmer ikke svækker befolkningens respekt for de gældende færdselsregler, og . . . har efter flertallets opfattelse tilsidesat de krav, man kan stille til et folketingsmedlem med hensyn til at efterleve de af ham selv eller andre i folketinget vedtagne lovbestemmelser, at han herved efter flertallets opfattelse er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af folketinget.«

Tinget vedtog flertallets indstilling om fortabelse af valgbarhed (Folketingets forhandlinger 1972-73, sp. 1380 ff.), men de forskelli-

ge opfattelser fandt også udtryk i stemmetalene, idet vedtagelsen skete med 88 stemmer for, 70 imod, mens 5 hverken stemte for eller imod.

(3). En stedfortræder, der blev indkaldt som midlertidigt medlem, men som ca. 3 år forinden for spirituskørsel i medfør af færdselslovens § 117, stk. 1, jfr. § 53, stk. 1, var idømt hæfte i 10 dage, og som var frakendt førerbeviset for et tidsrum af 1 år og 6 måneder.

I udvalgets betænkning (Folketingstidende 1980-81, tillæg B, sp. 131) udtalte et flertal, at det

»ser med betydelig strengthed på overtrædelse af færdselsloven ved kørsel i spirituspåvirket tilstand, men kan i det konkrete tilfælde indstille mandatet til godkendelse.«

Flertallets indstilling blev vedtaget af folketinget med 110 stemmer mod 20 (Folketingets forhandlinger 1980-81, sp. 2270).

(4). Et medlem, der var fundet skyldig i overtrædelse af skattekontrollovens § 13, stk. 2, og straffet med en bøde på 63.700 kr. med forvandlingsstraf af hæfte i 20 dage.

Udvalget til valgs prøvelse afgav betænkning den 7. december 1982 (Folketingstidende 1982-83, tillæg B, sp. 707).

I betænkningen udtalte et flertal, at det ikke fandt, at den pågældende havde mistet sin valgbarhed, og at det derfor ikke gjorde indstilling om fortabelse af mandatet.

Et flertal inden for det ovennævnte flertal udtalte yderligere for sit vedkommende følgende:

»Det må af hensyn til det politiske livs sundhed anses for vigtigt, at folketingets medlemmer udviser stor korrekthed med hensyn til deres økonomiske forhold, ikke mindst deres økonomiske forpligtelser over for samfundet.

Det må derfor også betragtes med stor alvor, at et medlem – selv om der ikke foreligger forsæt – er dømt for ved grov uagtsomhed at have overtrådt skattekontrolloven og er straffet med en bøde på 63.700 kr.

På denne baggrund har det her nævnte flertal nøje overvejet og vurderet den foreliggende sag og er herefter kommet til den opfattelse, at der dog i den konkrete sag

foreligger sådanne momenter, at man ud fra en samlet vurdering af den begærede handling ikke mener, at denne bør føre til en værdighedsfortabelse som medlem af tinget.

Flertallet gør derfor ikke indstilling om NNs fortabelse af valgbarhed.«

Et mindretal indstillede derimod, at den pågældendes mandat bortfaldt som følge af, at han havde mistet sin valgbarhed, idet han efter mindretallets opfattelse havde gjort sig skyldig i en handling, der i almindeligt om-dømme gjorde ham uværdig til at være medlem af folketinget. Mindretallet begrundede sin indstilling således:

»Det er nødvendigt for det politiske livs sundhed, at de enkelte folketingsmedlemmer udviser stor påpasselighed og hæderlighed med hensyn til deres personlige økonomiske forhold. Dette gælder ikke mindst ved økonomiske forpligtelser over for samfundet.

Vedrørende det konkrete tilfælde bør specielt fremhæves, at folketingets medlemmer må udvise stor korrekthed for ikke at afsvække befolkningens respekt for vor skattelovgivning.

Efter en samlet, konkret vurdering af den begærede handling har NN tilsidesat de krav, man bør stille til et folketingsmedlem med hensyn til at efterleve de af folketinget vedtagne lovbestemmelser.«

Mindretallets indstilling kom til behandling i tinget den 14. december 1982 (Folketingets forhandlinger 1982-83, sp. 3245), hvor den – uden at nogen forud havde ønsket ordet – forkastedes, idet 36 stemte for, 122 imod, mens 6 hverken stemte for eller imod.

c. For det tredje har *tinget* i 3 tilfælde taget stilling til valgbarhedsspørgsmålet i forbindelse med den almindelige godkendelse af mandaterne efter nyvalg til folketinget.

I alle tre tilfælde indstillede udvalget, at de pågældendes mandater godkendtes, og dette vedtoges derefter af tinget. Det drejede sig om følgende:

(1). Et medlem, der for overtrædelse af skattelovgivningen havde vedtaget at betale en bøde til staten og kommunen på henholdsvis 2.300 kr. og 900 kr. for groft uagtsomt forhold vedrørende indskomståret 1971. Bøden

var fastsat til $\frac{1}{2}$ gang skatten af den bødegivende difference (jfr. Folketingstidende 1973-74, 2. samling, tillæg B, sp. 1 og forhandlingerne sp. 17 ff.).

(2). Et medlem, der i henhold til skattekontrollovens § 13 havde vedtaget en bøde på 14.000 kr., en bøde, der var beregnet til ca. $2\frac{1}{3}$ gange yderligere særlig indkomstskat (jfr. Folketingets forhandlinger 1974-75, 2. samling, sp. 18 ff.).

(3). Et medlem, der i andledning af en færdselslovsovertrædelse var idømt en bøde på 1.000 kr. og frakendt førerbeviset i 6 måneder (Folketingets forhandlinger 1976-77, 2. samling, sp. 15 ff.).

19. Idet der i øvrigt nærmere henvises til den optrykte domsudskrift bemærkes her om den for udvalget nu foreliggende sag,

at Mogens Glistrup af 5 dommere er fundet skyldig i overtrædelse af lov nr. 392 af 12. juli 1946 § 13, stk. 1, ved i sine selvangivelser for 1966, 1967 og 1968 (Forhold I nr. 4-6) at have givet urigtige oplysninger om renteudgifter og tab ved aktiesalg med det formål gennem uberettigede fradrag i den skattepligtige indkomst at unddrage det offentlige et betydeligt beløb i skat, og at det er fundet, at han har handlet med forsæt.

To dommere har fundet det »betænkeligt at fastslå, at tiltalte vedrørende disse år har haft forsæt til at afgive urigtige oplysninger på strafbar måde.«

at han af alle 7 dommere er fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 163 ved i sine selvangivelser for 1969 og 1970 (Forhold I nr. 7 og 8) at have givet urigtige oplysninger om sine indkomstforhold, og at han også i disse forhold findes at have handlet med forsæt.

at han af alle 7 dommere er fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 289, jfr. skattekontrollovens § 13, stk. 1, ved i sine selvangivelser for 1971 og 1972 (Forhold I nr. 9 og 10) at have givet urigtige oplysninger om rentebetalinger med det formål at unddrage det offentlige et betydeligt beløb i skat, og han findes at have handlet med forsæt.

at han af alle 7 dommere er fundet skyldig i overtrædelse

»af kildeskattelovens § 75, nr. 2, jfr. § 74, stk. 2, jfr. § 53, stk. 1 og 3, ved som led i systematiske skatteunddragelser for en klientkreds at have givet urigtige oplysninger om lån og renteudgifter til brug for ansættelsen af klienternes foreløbige skat« og

»af kontrollovens § 14, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, samt straffelovens § 289, jfr. skattekontrollovens § 13, stk. 1, ved som led i systematiske skatteunddragelser for en klientkreds at have givet urigtige oplysninger – især om lån og renteudgifter – til brug i klienternes selvangivelser«, og det tiltrædes, »at tiltalte har handlet med forsæt.«

Det er dette forhold (Forhold II), der af retten er fundet at være det alvorligste, jfr. nærmere domsudskriften og dennes bemærkninger vedrørende det såkaldte »administrationssystem«.

at han af samtlige 7 dommere er fundet skyldig i overtrædelse af kildeskattelovens § 74, stk. 1, nr. 1, jfr. § 46, stk. 1 og 2, 1. pkt. (Forhold III nr. 1) ved i årene 1970, 1971 og 1972 som arbejdsgiver for advokat Bent Markers ikke at have indeholdt foreløbig skat ved udbetaling af løn, idet det tiltrædes, at udbetalingerne var a conto-løn og ikke lån.

at han af 5 dommere er fundet skyldig i overtrædelse af kontrollovens § 14, stk. 2, og straffelovens § 289, jfr. skattekontrollovens § 13, stk. 1, ved at have tilvejebragt urigtige oplysninger til brug for selvangivelserne for årene 1971 og 1972 for Bent Markers og dennes hustru (Forhold III nr. 2) og derved medvirket til, at oplysningerne gennem deres selvangivelser blev videregivet til skattemyndighederne, hvorved det offentlige søgtes unddraget et betydeligt beløb.

To dommere finder ikke, at der i dette tilfælde foreligger tilstrækkeligt grundlag for at pålægge Mogens Glistrup strafskyld for medvirken.

at han af alle 7 dommere er fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 296, stk. 1, nr. 2 (Forhold nr. IV) ved i 2.393 anmeldelser til Aktieselskabs-Registeret om registrering af aktieselskaber eller om kapitaludvidelser urigtigt at have angivet,

Bet. og indst. vedr. Mogens Glistrup

at selskabernes aktiekapital eller den nytegnede kapital var fuldt og kontant indbetalt, idet »de dispositioner i form af bogholderiposteringer, som var grundlaget for tiltaltes oplysninger til Aktieselskabs-Registeret, ikke (kan) sidestilles med kontante indbetalinger«. »Også her findes tiltalte at have handlet forsætligt.«

20. Om *udvalgets arbejde* med sagen skal oplyses:

a. Mogens Glistrup oplyste i et af de første møder i udvalget, at han den 28. juni agtede at indgive en klage over højesterets dom af 22. juni 1983 til den europæiske menneskerettighedskommission i Strasbourg, og gjorde under henvisning hertil gældende, at sagen herefter ikke med højesterets dom havde fundet en sådan afslutning, at udvalget til valgsprøvelse nu burde tage sagen op.

Det anførte foranledigede udvalget til at stille de som bilag 4 optrykte spørgsmål til justitsministeren, og dennes bevarelse heraf er optrykt som bilag 5. Der har derefter været stillet de som bilag 6 optrykte supplerende spørgsmål, som ligeledes er besvaret, jfr. bilag 7.

Udvalgets flertal har herefter ikke fundet grundlag for en udskydelse af udvalgets arbejde og dermed af tingets afgørelse i denne sag.

I fortsættelse af det af Mogens Glistrup foran oplyste har udvalget modtaget den som bilag 8 optrykte skrivelse med genpart af dennes henvendelse til menneskerettighedsdomstolen.

b. Til brug for arbejdet i udvalget har hvert enkelt udvalgsmedlem haft et eksemplar af Københavns byrets, østre landsrets og højesterets dom. Endvidere har været til rådighed for hvert medlem en samling af de betænkninger og indstillinger (med tilhørende bilag), som gennem årene har været afgivet af udvalget for forretningsordenen om ophævelse af Mogens Glistrups immunitet, og af de i forbindelse hermed stedfundne forhandlinger i tinget. Endelig har udvalgets medlemmer haft de i denne betænkning under afsnit 17 og 18 optrykte oversigter vedrørende henholdsvis grundlovens § 30 og behandlingen i tidligere tilfælde, hvor medlemmer af folketinget er blevet straffet.

Der har under udvalgsarbejdet været fremsat ønske om tilvejebringelse af yderligere materiale, og udvalgets flertal har efter omstændighederne ikke villet modsætte sig, at der fremskaffedes nogle eksemplarer af østre landsrets retsbog i straffesagen mod Mogens Glistrup, men flertallet har samtidig fundet anledning til at understrege,

at det ikke er udvalgets opgave at foretage en ny strafferetlig bedømmelse, men alene at vurdere, om den handling, som domstolene har fundet bevist og har idømt straf for, er af en sådan karakter, at den gør Mogens Glistrup uværdig til at være medlem af folketinget, og

at der her må blive tale om en samlet vurdering, hvortil de foran nævnte særdeles omfattende domsudskrifter fra tre retsinstanser udgør et fuldt tilstrækkeligt grundlag i dette som i tidligere tilfælde, hvor et medlem af folketinget er blevet straffet.

Et mindretal (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) er af den opfattelse, at udvalget langt fra har haft tilstrækkeligt materiale til bedømmelse af sagen, hvorfor udvalgets arbejde har haft en standretsagtig karakter.

c. Det er under udvalgets drøftelser gjort gældende,

at der med grundlovens udtryk »i almindeligt omdømme« alene skulle være tænkt på grove lovovertrædelser, som der i samfundet er almindelig enighed om at fordømme, men

at der her er tale om lovovertrædelser begået af en person, der – som repræsentant for et parti, der ønsker det nuværende skattesystem afskaffet – er af den opfattelse, at en overtrædelse af skattelovgivningen aldrig »i almindeligt omdømme« kan medføre uværdighed, og

at det derfor i et tilfælde som det foreliggende alene må være overladt til det pågældende partis vælgere at afgøre, om en person skal være medlem af folketinget.

Disse synspunkter har ikke fundet tilslutning fra udvalgets flertal, der henholder sig til

at afgørelsen af, om et medlem, der er straffet, kan anses for værdig til at være medlem af tinget, ifølge grundlovens § 33 er pålagt folketinget, og

at den foreliggende sag må behandles på nøjagtig samme måde som andre tilfælde, hvor et medlem af folketinget er blevet idømt straf for en lovovertrædelse.

21. Et *flertal* (udvalget med undtagelse af Glistrup (FP), Poulsgaard (FP) og Wilhjelm (VS)) udtaler herefter følgende:

Det må af hensyn til hele det politiske omdømme anses for vigtigt, at folketingets medlemmer udviser stor hæderlighed og påpasselighed i deres økonomiske forhold, ikke mindst med hensyn til deres økonomiske forpligtelser over for samfundet, og at de ikke ved deres handlinger svækker befolkningens vilje til at overholde gældende lovbestemmelser.

Det må derfor betragtes med megen alvor, at et medlem er fundet skyldig i forsætlig overtrædelse af flere bestemmelser i såvel skattelovgivningen som i straffeloven, hvor også straffelovens § 289 om skattesvig af særlig grov karakter har fundet anvendelse, og er idømt en så alvorlig straf som fængsel i 3 år med en tillægsbøde på 1.000.000 kr. samt er fradømt retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre, idet, som det siges i højesterets dom, »de pådømte forhold gør tiltalte uværdig til den agtelse og tillid, som må kræves til udøvelse af advokatvirksomhed«.

Mogens Glistrup har efter flertallets opfattelse hermed tilsidesat de krav, man kan stille til et folketingsmedlem med hensyn til at efterleve de af ham selv eller andre i folketinget vedtagne lovbestemmelser, og han er efter flertallets opfattelse »straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af folketinget«.

Flertallet afgiver derfor den nedenfor under afsnit 24 anførte *indstilling om, at Mogens Glistrups mandat bortfalder som følge af, at han har mistet sin valgbarhed*.

Et *mindretal inden for flertallet* (Bjørn Poulsen (SF)) ønsker at lægge vægt på, at bortfald af valgbarhed efter mindretallets opfattelse er begrænset til tiden, indtil den idømte fængselsstraf er afsonet.

Mindretallet skal endvidere gøre opmærksom på, at en del af SFs folketingsgruppe ikke kan tilslutte sig flertallets indstilling.

22. Et *mindretal* (Glistrup (FP) og Poulsgaard (FP)) indstiller, at *Mogens Glistrups mandat bevares*.

Sagsforløbet dokumenterer entydigt, at flertallets indstilling er en skamridning af grundloven og af demokratiet: de, der har magten, bøjer retten i forsøg på at knægte en besværlig modstander.

De afsagte domme bekræfter endnu en gang erfaringen, at som man råber i skoven, får man svar:

Og nu har Anker Jørgensen og hans fæller i og uden for regeringspartierne i årevis om Glistrup råbt: »landets største skattesnyder«.

Svaret for seks dage siden fra højesterets-ekkoet har derefter ført til, at de samme partier nu hujhejbehandler spørgsmålet om, hvorvidt den af vælgerne valgte Glistrup skulle være mindre værdig til at sidde i folketinget end de selv.

De skubber sig ind under, at Glistrup skulle mangle noget i det almindelige omdømme.

Men i et forholdstalsvalgssystem som foreskrevet i grundlovens § 31, stk. 2, er »almindeligt« omdømme ikke noget med, om man har tilslutning hos 40 pct. eller 70 pct. eller 92 pct., men om man har det hos 1/175. Ellers gled f.eks. det radikale venstres folkevalgte ud, efterhånden som deres folk fik småbøder. For i langt størstedelen af befolkningens omdømme er de radikale ikke værdige til at sidde i folketinget.

En snes tusinde vælgere i Københavns amt – og ganske givet langt flere i andre dele af landet – markerede den 8. december 1981, at Glistrup i deres omdømme var så værdig til at sidde i folketinget, at de ligefrem foretrak ham fremfor andre opstillede folketingskandidater.

De vidste alle, at landsretten den 23. november 1981 havde idømt ham 4½ års fængsel for det, som højesteret nu har takseret til 3½ år.

Det stinker langt væk, at ændringen fra 4½ år til 3½ år er påskuddet til at blive af med en politisk modstander, som i omdømmet hos mange, mange flere end det tilstrækkelige antal vælgere er fundet værdig til at fortsætte som folketingsmedlem.

Når grundlovens § 30 ikke har sat nogen strafgrænse, må der være tilfælde, hvor 3½ års fængsel ikke berettiger til eksklusion. Og når domfældelsesgrundlaget er det selvsam-

me, som fra første færd har været hovedsagen i, hvad der har adskilt og stadig adskiller fremskridtsbevægelsen fra dem, der nu vil have Glistrup smidt ud, er det helt klart, at de pågældende ikke på netop det område – indkomstskattevæsenet – kan finde nogen holdbar begrundelse for at udelukke Glistrup. Fremskridtspartiets medlemmer af udvalget kan fuldt ud henholde sig til den begrundelse, som partiet gav til støtte for, at SF'eren Jens Maigaard skulle forblive i folketinget. Dette spørgsmål behandledes i betænkning af 17. december 1973. Her udtaler fremskridtspartiet (Folketingstidende 1973–74, 2. samling, tillæg B, spalte 12), »at meget store dele af befolkningen – formentlig langt størstedelen – overtræder indkomstskattelovgivningen. Det er herefter klart, at ingen overtrædelser af denne lovgivning kan henføres under grundlovens § 30, stk. 1's ord om, at vedkommende »i almindeligt omdømme« er uværdig til at være medlem af folketinget«.

Indkomstskatten er så centralt et politisk uenighedspunkt i nutidens Danmark, at der ikke er blot nogenlunde bred enighed i den danske befolkning om, hvordan overtrædere af de malabariske indkomstskattelove skal vurderes – som helte eller som slyngler.

Dommen i Glistrup-sagen vedrører i øvrigt i det hele forhold fra tiden 1967–1973, altså fra en periode forud for, at Glistrup første gang indvalgtes i folketinget den 4. december 1973, hvorefter han 4 gange er blevet genvalgt. Ved samtlige 5 valg har vælgerne haft kendskab til anklagerne mod Glistrup, der aldrig over for nogen som helst har lagt skjul på, hvad han foretog sig.

I de dage, der er gået siden 22. juni 1983, har der fra alle dele af landet og fra alle befolkningskredse været en enorm opbakning af og sympatitilkendegivelser i tonsvis til Glistrup. Det er derfor så vanvittig grotesk at påstå, at Glistrup efter dommen skulle være uværdig i »almindeligt omdømme«, at der alene heri ligger en afsløring af, at de, der vil stemme Glistrup ud af folketinget, handler lodret i modstrid med grundloven og alene drager på et for dem selv belejligt hævn tog mod en politisk modstander, hvis indflydelse de med dette urene middel vil søge begrænset. Ikke mange – om overhovedet nogen – af de 178 andre folketingsmedlemmer ville ved at rejse rundt i Danmark med Glistrup

på nuværende tidspunkt opleve at blive støttet i højere grad af det almindelige omdømme end Glistrup. Det er derfor ren amnestuesnak, når nogle bag Christiansborgs tykke mure indlader sig på at påstå, at Glistrup efter den af hele befolkningen velkendte højesteretsdom i almindeligt omdømme skulle have mistet sin værdighed til at sidde i folketinget.

Grundlovens regler i § 33, jfr. § 30, bygger på den til enhver tid rådende samfundsopfattelse. De senere års rivende samfundsudvikling må resultere i, at reglerne nu anvendes med yderste varsomhed. Som det blev udtrykt den 25. november 1982 af ordførerne for 3 af de største partier – socialdemokratiet, det konservative folkeparti og centrumdemokraterne – er det vælgerne, der på de kommende valgdage må tage stilling til de pågældendes handlinger, og ingen andre. (Spalte 2288, 2296 og 2292).

Dertil kommer så, at sagen ikke er endeligt afsluttet endnu. Den verserer for fjerde instans – menneskerettighedsdomstolen. Denne domstol er som følge af Danmarks ratifikation af menneskerettighedskonventionen en lige så værdig bestanddel af det danske retssystem som byret, landsret og højesteret.

Det, som sker, er, at de partier, der ikke i saglig politisk debat har kunnet hamle op med Glistrup, ser deres snit til at smide ham ud af folketinget. Det er en renlivet hævn/hadaktion fra dem, som på trods af grundlov og vælgertilkendegivelser i deres blodtørst ikke kan få det til at gå hurtigt nok med at smide den mand ud, som i tide påviste det uføre, deres skatteplyndrer-, frådseri-, gæld-sætnings- og arbejdsløshedspolitik kaster Danmark ud i.

23. Et *andet mindretal* (Wilhelm (VS)) udtaler som sin opfattelse:

Generelle bemærkninger:

Spørgsmål om udelukkelse af et medlem af folketinget er fra et demokratisk synspunkt så vigtigt, at der må stilles krav til udelukkelseskriterierne, som sikrer mod vilkårlighed, partipolitisk misbrug, chikane, politisk forfølgelse eller anden form for forsøksbehandling.

I forhold hertil er hensynet til et upræcist begreb som »folketingets værdighed« af helt underordnet betydning. Den »almindelige

retsoptattelse« eller »almindeligt omdømme« kan heller ikke bruges som rettesnor i sådanne sager, da der ikke i befolkningen findes nogen fælles opfattelse på dette område, således at henvisning til »den almindelige opfattelse« kun kan benyttes til at begrunde den flertalsafgørelse, som netop i sager af denne art meget let får karakter af politisk forfølgelse.

Grundlovens bestemmelse:

Efter grundlovens § 30 skal udelukkelse af folketinget baseres på, at den pågældende »er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af folketinget«.

Det er ikke noget særlig præcist grundlag for folketingets afgørelse. F. eks. kan »værdighedskriteriet« indbyde til, at flertallet lader sig lede af sine fordomme over for mindretal (ikke nødvendigvis efter en partipolitisk opdeling).

Den eneste rettesnor, der i øvrigt foreligger, stammer fra tilblivelsen af den nuværende bestemmelse. Forud herfor var reglen, at man kunne miste sin valgbarhed, hvis man blev idømt en fængselsstraf på mindst 4 måneder, og det fremgår af forarbejderne til den nuværende grundlovsbestemmelse, at den ikke var ment som en skærpelse. Det kunne tale for, at man ikke udelukker nogen, medmindre de har fået mindst 4 måneders fængsel, og at det nye i formuleringen bruges til en vurdering af, om der i visse tilfælde ikke skal ske udelukkelse *til trods for* en straf på over 4 måneder, fordi den pågældende af særlige grunde alligevel ikke anses for »uværdig i almindeligt omdømme«.

En sådan rettesnor finder VS imidlertid hverken praktisk anvendelig eller acceptabel. At den ikke er praktisk anvendelig, fremgår allerede af folketingets faktiske afgørelser siden den nuværende bestemmelse blev indført i 1953. At den ikke er acceptabel for os, skyldes, at den på ingen måde modsvarer de værdighedskrav eller moralske krav, vi ville stille for vores eget vedkommende dvs. til VS' kandidater, samtidig med at vi har den bestemte opfattelse, at det ikke er vore krav, andre partiers kandidater skal opfylde, lige så lidt som vi finder det rimeligt, at de skal kunne forkaste eller udelukke vore kandidater ud fra deres krav.

Fortilfælde siden 1953:

Det synspunkt har været fremført, at afgørelsen bør ligge på linje med tidligere afgørelser, specielt med tidligere beslutninger om udelukkelse. Derfor har der også i forbindelse med den aktuelle sag været fremdraget mulige paralleller.

Vi føler os imidlertid ikke i mindste måde bundet af tidligere afgørelser, som vi ikke har haft del i, og vi vil således også i den aktuelle sag afstå fra at argumentere ud fra mulige paralleller i fortiden, fordi det kun kan tilsløre det principielle i vor holdning. Der er siden grundlovsændringen i 1953 forekommet to udelukkelse. Men dels har vi som sagt ikke del i dem, dels fremstår begge i dag som klare eksempler på, hvilke misgreb det fører til, når folketinget subjektivt begynder at jonglere med »værdigheds«-begrebet.

I *intet* af tilfældene skulle udelukkelse have fundet sted, hvis man havde støttet sig på det kriterium, som var gældende frem til 1953: »En strafbar handling kan ikke anses for vanærende, medmindre domfældte på gerningstiden var fyldt 18 år, og der er idømt ubetinget straf af fængsel i 4 måneder eller derover«.

Til trods for, at det gang på gang er slået fast, at der *ikke* med ændringen i 1953 var tilsigtet nogen *skærpelse* af reglerne, er de to efterfølgende udelukkelse sket på grundlag af straffedomme på henholdsvis 40 dages fængsel og 30 dages hæfte!

Den seneste af sagerne, A. C. Normann-sagen fra 1972, er endnu i frisk erindring. Normann blev udelukket med stemmetallet 88 for og 70 imod. Vi var ude af folketinget i den periode, men fulgte naturligvis sagen og ville i givet fald have stemt *imod* udelukkelse. Det er næppe forkert at sige, at de tilfældige, ulykkelige følger af den i sig selv beskedne færdselsforseelse samt ikke mindst pressens behandling af sagen påvirkede afgørelsen på en ikke særlig betryggende måde. Det kan i hvert fald betragtes som en kendsgerning, at der blot få år senere var et betydeligt flertal i tinget, som fandt afgørelsen forkert. Der var ligefrem bestræbelser i gang for en form for rehabilitering af A. C. Normann, og de strandede ret besat kun på, at der i visse partigrupper endnu fandtes fremtrædende enkeltmedlemmer, som havde pre-

stige bundet til den mere end tvivlsomme afgørelse.

Den anden sag er fra 1957, hvor færingen Thorstein Petersen blev udelukket på et grundlag, som blot fem år tidligere ikke kunne medføre udelukkelse. De kriterier, som ved den lejlighed blev lagt til grund, kan VS *for sine egne kandidaters vedkommende* helt tilslutte sig. Men vi mener ikke af den grund at kunne påtvinge andre dem, og det ville unægtelig tynde ud i rækkerne hos forskellige andre partier, hvis de skulle efterleves fuldt ud.

Under alle omstændigheder: vi kan ikke bruge de to fortilfælde til noget i den aktuelle sag ud over dette ene, at de udgør en kraftig advarsel mod tidsprægede, moralske afgørelser.

Vores opfattelse af værdighedskravet:

Efter vores opfattelse burde man have diskvalificeret sig selv til medlemskab af folketing, hvis man *i sit praktiske virke har udvist en groft asocial eller udemokratisk holdning* – og det ganske uden hensyn til, om de pågældende forhold er strafbare eller ej, eller om sanktionen er over eller under 4 måneders fængsel.

En systematisk aktivitet gående ud på at finde smuthuller i skattesystemet for at sætte skatteunddragelse i system gør *efter vor opfattelse* den pågældende uegnet til et politisk tillidshverv som medbestemmende om løsningen på samfundsmæssige problemer, *uanset* om de pågældende skatteunddragelser anses for strafbare (Glistrups »økonomiordninger«) eller lovlige (fonds konstruktioner, leasingfiduser, m.m.).

Tilsidesættelse af arbejdsmiljøloven eller af almindelige miljøhensyn, som kan få vidtrækkende konsekvenser for den enkelte eller for hele samfundet, finder vi ligeledes diskvalificerende, selv om der ofte slet ikke vil ske domfældelse og i værste fald kun blive idømt beskedne bøder.

Sådanne handlinger afspejler en så asocial holdning, at de pågældende efter vores opfattelse må anses for uegnede til at have indflydelse på, hvordan samfundsmæssige problemer skal løses.

Andre handlinger er så gennemført udemokratiske, at det må betragtes som diskvalificerende. Når f.eks. en nyopstillet folketingskandidat, uden at oplyse vælgerne om

det, træffer aftale med enkelte store industri-virksomheder om økonomisk støtte til sin politiske karriere – med det tilsagn om passende politisk modydelse, der naturligvis underforstået ligger heri – så er det efter vore begreber fra et demokratisk synspunkt diskvalificerende, selv om det efter dansk lov ikke på nogen måde er strafbart.

Eller for at tage det i vore øjne groveste tilfælde fra de seneste år: et folketingsmedlem, der i kraft af sin ministerpost giver forsvarets efterretningstjeneste grønt lys for tyveri af dokumenter hos et lovligt politisk parti (jfr. kommissionsdomstolens supplerende rapport i Hetler-FET-sagen), udgør efter vor opfattelse en alvorlig trussel mod demokratiet, og skal udelukkelse af folketinget overhovedet komme på tale, kan vi ikke pege på noget område, hvor det ville være mere berettiget end her. Men der skete absolut intet. Den pågældende blev oven i købet senere minister igen og medlem af regeringens sikkerhedsudvalg! For det politiske flertal sympatiserede *politisk* med ministeren og ikke med det parti, overgrebet var rettet imod.

De gældende regler for lovligt og ulovligt og for bedømmelsen af alvoren i de forskellige sager stemmer således overhovedet ikke med *vores* opfattelse af, hvad der må lægges vægt på, og hvem der kan anses for »værdig«.

Men selv om de gjorde, ville det være lige så betænkeligt, at *vores* opfattelse skulle være afgørende for, hvem der måtte repræsentere vore politiske modstandere.

Værdighed trods idømt straf:

Omvendt kan vi forestille os mange forskellige tilfælde, hvor vi bestemt ville finde kandidaterne fuldt værdige trods straffedom.

Det er værd at erindre om, at næsten alle den socialdemokratiske arbejderbevægelses pionerer blev idømt ofte langvarige frihedsstraffe for handlinger, som af deres tilhængere blev betragtet som politisk eller faglig aktivitet, men som af det etablerede system blev betragtet som simple lovovertrædelser. Det samme gælder de mest markante første-generationsledere af venstre og det radikale venstre. For deres tilhængere var det mod og den karakterstyrke, som udløste statsmagtens undertrykkelse, utvivlsomt en kvalitet hos disse personer, som netop gjorde dem *særlig*

værdige til at repræsentere deres meningsfæller.

Tilsvarende eksempler findes også uden for det i snævraste forstand politiske område. De læger, som gennem tiden uden egen vinding har hjulpet ulykkelige kvinder til abort under betryggende forhold til trods for straffelovens forældede bestemmelser, og som i den anledning er blevet idømt langvarige frihedsstraffe, ville utvivlsomt af store dele af befolkningen blive anset for *særlig* værdige til at være medlemmer af folketinget, om nogen af dem skulle have ønsket det. Det samme gælder talsmænd o. lign., som er blevet dømt for handlinger, der er udsprunget af faglige aktioner og konflikter på arbejdsmarkedet.

Eksemplerne viser, at idømt frihedsstraf af en bestemt længde *ikke* kan anvendes som målestok for, om den pågældende »i almindeligt omdømme« er værdig til at være medlem af folketinget. Selv om VS' konklusion er uafhængig af dommen i den aktuelle sag, idet vi argumenterer generelt og principielt imod, at folketingsflertallet under påberåbelse af noget så luftigt som »det almindelige omdømme« giver sig af med at underkende en vælgergruppes afgørelse, vil vi knytte nogle få kommentarer til den konkrete sag.

Den konkrete sag:

VS har gennem hele sin levetid mere ihærdigt og konsekvent end noget andet parti bekæmpet skattefiduser og skatteunddragelse.

Der skal derfor heller ikke herske tvivl om, at vi finder, at Mogens Glistrups aktiviteter med at sætte skatteundragelserne i system er dybt asociale, uanset om metoden er lovlig eller ulovlig.

Vi har imidlertid altid arbejdet for, at skattefiduserne skulle bekæmpes gennem klar og entydig lovgivning, *ikke* ved vidtløftige fortolkninger, som anlægges mere eller mindre vilkårligt, og som efterlader det indtryk, at myndighederne efter behov kan finde nogle syndebugke, mens lovgivningen i øvrigt ikke hindrer mange andre i at udnytte smuthullerne.

Det har ikke kunnet undgå at gøre indtryk på os, at folketingets store flertal gang på gang har afvist vore forslag om at lukke de smuthuller (tomme selskaber, forskudt regnskabsår m.v.), som tilsammen danner grundlaget for Glistrups såkaldte skattecirkus. Vi

påviste disse undragelsesmuligheder og stillede forslag, som ville lukke dem, allerede *før* Glistrup gjorde sig landskendt, men modtagelsen af disse og senere forslag har tydeligt vist, at det store flertal ikke har villet hindre sådanne transaktioner, men alene har været utilfreds med, at de *ikke kun* er blevet brugt til styrkelse af kapitalistiske virksomheder, således som det var formålet.

Resultatet af flertallets dobbeltmoraliske holdning til skattelovgivningen har været alt andet end klare regler, hvilket ikke er betryggende for retssikkerheden.

Det er *ikke* betryggende, at man tilsyneladende vilkårligt fra myndighedernes side kan vælge, om en stor skattesag skal afgøres for hermetisk lukkede døre, uden personnavne og under den strengeste tavshedspligt (Codan, Københavnske Reassurance osv.) eller som en straffesag i fuld offentlighed. Det er *ikke* betryggende, at anklagemyndigheden frit kan operere med en »fiktions«- eller proforma-påstand, når der i den danske kapitalverden dagligt forekommer tusindvis af transaktioner, som man med samme ret kunne kalde fiktive, uden at man gør det.

Det er *ikke* betryggende, at de samme veloplyste handlinger, som i 1. retsinstans bedømmes til en bøde, i 2. retsinstans medfører 4 års fængsel og fradømmelse af bestalling. Og det er *ikke* betryggende, at den centrale begrundelse for landsrettens afgørelse (at det manglede reelt indhold i form af kontante penge eller tilsvarende værdier i de forskellige transaktioner) er *udgået* af højesterets begrundelse, som til gengæld klart er tilpasset det klassemæssige formål med de udnyttede smuthuller (nemlig at disse ikke i sig selv er ulovlige, ligesom det ikke er ulovligt at foretage transaktioner med det eneste formål at spare skat, og at man ikke kan stille krav om reelle overførsler af kontante penge eller tilsvarende værdier, men at lige netop *Glistrups* transaktioner må anses for ikke at være juridisk bindende, *fordi* de må anses for at være for uoverskuelige for *hans* klienter).

Disse forhold, som alle er meget lidt betryggende, og som store dele af befolkningen opfatter som udtryk for en speciel forfølgelse af Mogens Glistrup, selv hvor dette ikke er tilfældet, udspringer alle af, at det politiske flertal *ikke ønsker* at lukke for de skattetækningsmuligheder, som Glistrups skattecirkus rent teknisk bygger på. Det fremgår da også

af kommentarer fra skatteekspertter, hvor vi især skal henvise til indlæg af professor Chresten Sørensen og højesteretssagfører Niels Klerk, at disse muligheder *stadig* står åbne efter højesterets dom, når blot de anvendes på god kapitalistisk vis.

Konklusion:

Konklusionen må i alt fald blive, at den eneste måde, på hvilken man kan administrere grundlovens meget upræcise kriterium »uværdig i almindeligt omdømme« uden risiko for, at det får karakter af politisk forfølgelse, er at lade *vælgerne* afgøre, om den pågældende er uværdig i *deres* omdømme. Selvfølgelig således, at det ikke er VS' vælgere, der skal afgøre, om f.eks. konservative kandidater og medlemmer er uværdige, og omvendt, men det pågældende partis *egne* vælgere, der må træffe denne afgørelse.

Især når vælgerne har været bekendt med den begåede handling, inden de har valgt eller genvalgt den pågældende kandidat, finder vi det mere end betænkeligt, at andre skal underkende vælgerens vurdering af, om kandidaten er værdig til at være medlem af folketinget. Men også i tilfælde af, at overtrædelsen finder sted eller bliver bekendt *efter* valget, har vi svært ved at forestille os tilfælde, hvor det ikke trods alt vil være bedre at lade vælgerne afgøre sagen ved det næstfølgende valg fremfor at lade et flertal bestående af andre partiers repræsentanter i folketinget udelukke den pågældende, bl. a. fordi en sådan udelukkelse fratager vælgerne mulighed for at give *deres* bedømmelse ved det næstfølgende valg.

Vi er opmærksomme på, at personvalg til folketinget som regel sker ikke i kraft af personlige stemmer, men som følge af stemmer på det pågældende parti, og at man på det grundlag kan rejse spørgsmål om, i hvor høj grad vælgerne har tilkendegivet, at de trods oplysninger om en lovovertrædelse ønsker sig repræsenteret af den pågældende kandidat. Når det gælder Glistrup, har han rigeligt personlige stemmer til et mandat, men de allerfleste vil ikke have det. Man må imidlertid gå ud fra, at et parti, som opstiller en sådan person, også vil miste de vælgere, som finder denne person uværdig, således at man stadig må kunne slutte, at personen *ikke* er uværdig i det almindelige omdømme blandt det pågældende partis vælgere.

Det har været anført, at grundlovens formulering af udelukkelsesbestemmelsen skulle være til hinder for, at folketinget lader vælgerne træffe afgørelsen. Det mener vi ikke er tilfældet. Bestemmelsen kunne selvfølgelig have været udtrykt klarere, hvis hensigten havde været, at dette skulle være den *eneste* mulighed, men vi finder ikke, at den mulighed at lade vælgerne træffe afgørelsen ligger *uden for* bestemmelsens rammer.

Det skal her understreges, at bestemmelsen *ikke* overlader afgørelsen til folketingsmedlemmernes *personlige* vurdering af værdighedsspørgsmålet, men til deres vurdering af, hvordan spørgsmålet vurderes i »almindeligt omdømme«. Vi finder ingen anden praktisk mulighed for at opfylde dette end at lade vælgerne, dvs. det pågældende partis vælgere, afgøre det. At det samtidig er den eneste mulighed, der sikrer mod vilkårlighed eller politisk forfølgelse, gør blot denne konklusion endnu mere selvfølgelig.

(I øvrigt skal det noteres, at gruppeformændene for alle de partier, der nu går ind for udelukkelse, med en enkelt undtagelse har erklæret, at de i givet fald ikke vil gentage udelukkelsen, hvis Glistrup efter afsoningen vælges igen. Det viser, at udviklingen er i skred, og at den går i retning af at lade vælgerne træffe afgørelsen. Der er dog i grundlovens bestemmelse *mindre* dækning for en sådan »midlertidig udelukkelse« end for VS' konsekvente overladelse af spørgsmålet til vælgerens afgørelse. Og sagligt og praktisk forekommer denne frem-og-tilbageholdning temmelig absurd: *Nu* er han »uværdig« på grundlag af handlinger, som blev foretaget for 12–15 år siden. *Om et par år* er han ikke uværdig længere! Tilbage er alene en midlertidig umyndiggørelse af hans vælgere).

Vi har ikke og vil ikke have noget medansvar for, at visse vælgergrupper vil lade sig repræsentere af skatteakrobater, lobbyister for specielle erhvervsinteresser eller medlemmer af diverse antidemokratiske blikkenslagerbander. Men det må blive *deres* sag.

Den holdning, som ligger bag, vil vi bekæmpe *politisk*, ikke gennem udelukkelse af sådanne repræsentanter. Gik vi først ind for dette, ville vi hurtigt være spændt for den principløshedens og vilkårlighedens vogn, som styres af partiernes politiske sympatier og antipatier.

24. Som foran under afsnit 21 anført afgiver et flertal i udvalget nedennævnte indstilling.

Indstilling

Af et flertal (Annelise Gotfredsen (KF), Agnete Laustsen (KF), Mette Madsen (V), Øllgaard (V), Inge Krogh (KrF), Stubkjær

Pedersen (CD), Jytte Andersen (S), Svend Andersen (S), Torben Lund (S), Sonja Mikkelsen (S), Karl Nielsen (S), Tastesen (S), Aase Olesen (RV) og Bjørn Poulsen (SF)):

Mogens Glistrups mandat som medlem af folketinget bortfalder som følge af, at han har mistet sin valgbarhed.

Annelise Gotfredsen (KF) fmd. Agnete Laustsen (KF) Mette Madsen (V) Øllgaard (V)

Glistrup (FP) Poulsgaard (FP) Inge Krogh (KrF) Stubkjær Pedersen (CD)

Jytte Andersen (S) Svend Andersen (S) Torben Lund (S) Sonja Mikkelsen (S)

Karl Nielsen (S) Tastesen (S) Aase Olesen (RV) Bjørn Poulsen (SF) nfmd.

Wilhelm (VS)

Bilag 1

FOLKETINGETS FORMAND

Den 22. juni 1983

Efter at der af højesteret er afsagt dom i den mod medlem af folketinget Mogens Glistrup anlagte skattesag, har jeg fra justitsministeren modtaget vedlagte skrivelse af dagsdato med bilag, som jeg hermed oversender

til udvalget til valgs prøvelse under henvisning til bestemmelsen i forretningsordenens § 7, stk. 1, nr. 2), hvorefter udvalget »behandler spørgsmål om et medlems tab af valgbarhed«.

SVEND JAKOBSEN

Til
udvalget til valgs prøvelse.

Bilag 2

JUSTITSMINISTERIET

Den 22. juni 1983

Vedlagt fremsendes udskrifter af Københavns byrets dom af 17. februar 1978, Østre landsrets dom af 23. november 1981 og Højesterets dom af 22. juni 1983 vedrørende medlem af folketinget Mogens Glistrup

ERIK NINN-HANSEN

/Henning Fode

Bilag 3

Udskrift af Højesterets dombog

I 482/1981

Rigsadvokaten mod Mogens Glistrup

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns byrets 25. afdeling den 17. februar 1978 og af Østre Landsrets 3. afdeling den 23. november 1981.

I denne sag blev af Højesteret onsdag den 22. juni 1983 afsagt sådan

dom:

Den i denne sag af Østre Landsret afsagte dom er med justitsministeriets tilladelse indanket for Højesteret af tiltalte og derefter af anklagemyndigheden.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Høyrup, Thygesen, Bjerregaard, Torben Jensen, Bangert, Kardel og Else Mols.

Ved landsrettens dom blev tiltalte dømt for følgende:

Forhold I nr. 4-6 for overtrædelse af lov nr. 392 af 12. juli 1946 § 13, stk. 1, ved i sine selvangivelser for årene 1966, 1967 og 1968 at have givet urigtige oplysninger om renteudgifter og tab ved aktiesalg, i alt for 523.019 kr., med det formål gennem uberettigede fradrag i den skattepligtige indkomst at unddrage det offentlige et betydeligt beløb i skat.

Forhold I nr. 7-8 for overtrædelse af straffelovens § 163 ved i sine selvangivelser for årene 1969 og 1970 - hvor skatteyderne på grund af overgangsreglerne ved indførelsen af kildeskat kunne have fordel af at selvangive størst mulig indtægt - at have givet urigtige oplysninger om sine indkomstforhold, således at nettoindtægten for de to år tilsammen blev angivet 787.495 kr. for højt.

Forhold I nr. 9 for overtrædelse af straffelovens § 289, jfr. skattekontrollovens § 13, stk. 1, ved i sin selvangivelse for året 1971 at have givet urigtige oplysninger om rentebetalinger, således at hans indkomst blev angivet 1.800.777 kr. for lavt med det formål at unddrage det offentlige et betydeligt beløb i skat.

Forhold I nr. 10 for overtrædelse af de samme bestemmelser ved i sin selvangivelse for året 1972 at have givet urigtige oplysninger om rentebetalinger, således at hans indkomst blev angivet 4.336.383 kr. for lavt med det formål at unddrage det offentlige et betydeligt beløb i skat.

Forhold II for overtrædelse af kildeskatte-lovens § 75, nr. 2, jfr. § 74, stk. 2, jfr. § 53, stk. 1 og 3, ved som led i systematiske skatteunddragelser for en klientkreds at have givet urigtige oplysninger om lån og renteudgifter til brug for ansættelsen af klienternes foreløbige skat.

Endvidere for overtrædelse af kontrollovens § 14, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, samt straffelovens § 289, jfr. skattekontrollovens § 13, stk. 1, ved som led i systematiske skatteunddragelser for en klientkreds at have givet urigtige oplysninger - især om lån og renteudgifter - til brug i klienternes selvangivelser.

Der blev i disse tilfælde for 33 klienter uberettiget opnået skattebesparelser på 932.253 kr. og søgt opnået yderligere besparelser på 2.398.993 kr.

Forhold III nr. 1 for overtrædelse af kildeskatte-lovens § 74, stk. 1, nr. 1, jfr. § 46, stk. 1 og 2, 1. pkt., ved i årene 1970, 1971 og 1972 som arbejdsgiver for advokat Bent Markers ikke at have indeholdt foreløbig skat ved udbetaling af løn.

Forhold III nr. 2 for overtrædelse af kontrollovens § 14, stk. 2, og straffelovens § 289, jfr. skattekontrollovens § 13, stk. 1, ved at have tilvejebragt urigtige oplysninger til brug ved selvangivelserne for årene 1971 og 1972 for Bent Markers og dennes hustru og derved medvirket til, at oplysningerne gennem deres selvangivelser blev videregivet til skattemyndighederne, hvorved det offentlige søgtes unddraget et betydeligt beløb i skat.

Forhold IV for overtrædelse af straffelovens § 296, stk. 1, nr. 2, ved i 2.393 anmeldelser til Aktieselskabs-Registeret om registrering af aktieselskaber eller om kapitaludvidelser urigtigt at have angivet, at selskaber-

nes aktiekapital eller den nytegnede kapital var fuldt og kontant indbetalt.

For Højesteret har tiltalte principalt påstået frifindelse.

Vedrørende forholdene I, II og III nr. 2 har han anført, at de aftaler, som han har etableret, er juridisk bindende, og at der i dansk aftale- eller skatteret ikke er hjemmel til at betegne retligt bindende aftaler som fiktive og dermed ikke eksisterende. Hans oplysninger om disse aftalers eksistens er derfor ikke urigtige, og når oplysningerne ved dommen er henført under de anvendte straffebestemmelser, foreligger der en urigtig retsanvendelse, som er omfattet af Højesterets prøvelsesret. Særligt vedrørende forhold I nr. 7 og 8 har tiltalte gjort gældende, at der efter frifindelsen for tiltalen efter kontrollovens § 13, stk. 1, ikke er hjemmel til at anvende straffelovens § 163, og at der heller ikke har været processuelt grundlag for at bruge denne regel.

Med hensyn til forhold III nr. 1 har tiltalte anført, at de udbetalte beløb var lån og ikke løn, og at kildeskatteloven derfor ikke er overtrådt. I forhold III nr. 2 har han yderligere påberåbt sig, at der ikke foreligger strafbar medvirken. I forhold IV har han gjort gældende, at hans dispositioner i hvert fald må sidestilles med kontante indbetalinger, og at han derfor ikke kan straffes efter straffelovens § 296.

Til støtte for frifindelsepåstanden har tiltalte endelig anført, at han ikke har haft forset til at overtræde lovgivningen, da bedømmelsen af hans handle måde er afhængig af tvivlsomme lovforklaringsspørgsmål, og da han i hvert fald efter myndighedernes holdning har været berettiget til at tro, at det, han gjorde, var lovligt.

Subsidiært har tiltalte påstået sagen hjemvist til Østre Landsret under henvisning til, at landsretten urigtigt har pålagt ham bevisbyrden med hensyn til hans finansieringsgrundlag og desuden begået alvorlige rettergangsfjæl, bl.a. ved i kendelser af 25. august og 20. oktober 1980 at afskære ham fra yderligere bevisførelse og ved i kendelse af 20. maj 1981 at fratage ham ordet.

Mere subsidiært har tiltalte påstået formildelse gennem en væsentlig nedsættelse af den idømte straf, herunder bortfald eller nedsættelse af tillægsbøden, samt ophævelse af bestemmelsen om frakendelse af retten til at

udøve advokatvirksomhed. Tiltalte har i denne forbindelse bl.a. gjort gældende, at der ikke er grundlag for at betegne hans adfærd som særlig grov efter kontrollovens § 13 og som skattesvig af særlig grov karakter efter straffelovens § 289, samt at straffelovens § 84, stk. 1, nr. 3, jfr. stk. 2, om undskyldelig misforståelse af retsregler bør anvendes, således at straffen bortfalder eller nedsættes.

Tiltalte har endelig nedlagt påstand om, at hans pligt til at betale revisions-, advokat- og andre sagsomkostninger begrænses væsentlig mere end sket ved de tidligere instanser.

Anklagemyndigheden har påstået skærpeelse af fængselsstraffen, jfr. straffelovens § 88, samt forhøjelse af tillægsbøden. Anklagemyndigheden har endvidere påstået tiltalte tilpligtet vedrørende forhold I at efterbetale 1.160.494 kr., subsidiært 941.029 kr. Beløbene er udregnet af skattemyndighederne på grundlag af landsrettens bevisbedømmelse. Beløbet 1.160.494 kr. er opgjort som den skat, der er unddraget for skatteårene 1967/68, 1968/69, 1969/70 og indkomståret 1971, idet der ved beregningen er set bort fra indkomstårene 1969 og 1970, fordi der ikke for disse år, er domfældt for skattesvig. Beløbet 941.029 kr. fremkommer, når der tages hensyn til den skat, der er betalt for meget for disse to år. For 1972 rejses der intet efterbetalingskrav under denne sag.

Tiltalte har protesteret mod, at efterbetalingskravet tages under påkendelse, men har ikke bestridt, at dette kan ske. Han har navnlig henvist til, at skattemyndighedernes endelige opgørelse er fremkommet så sent under domsforhandlingen, at han ikke har kunnet efterprøve den, og at han i øvrigt har andre mellemværender med skattemyndighederne.

Fem dommere – Høyrup, Bjerregaard, Torben Jensen, Bangert og Else Mols – udtaler:

I *forhold II*, som er det alvorligste, er tiltalte dømt for som led i systematiske skatteunddragelser for en klientkreds at have givet urigtige oplysninger til brug ved klienternes skatteansættelser.

Den anvendte fremgangsmåde har efter sagens oplysninger som oftest været den, at en klient, der ønskede skattelettelse, skulle udstede et pantebrev eller stille anden sikkerhed til tiltalte eller til et selskab under hans administration. Klienten gav samtidig tiltalte

en vidtgående og ikke afgrænset fuldmagt. Klienten blev derpå i tiltaltes bogholderi godskrevet for et lån, hvis størrelse tiltalte fastsatte efter klientens behov for skattelettelse. Lånet kunne være flere gange større end den stillede sikkerhed. Lånebeløbet blev ikke udbetalt til klienten, men der blev i bogholderiet straks fradraget et års renter. Rentebeløbet blev derpå oplyst til skattemyndighederne for at opnå nedsættelse af klientens foreløbige eller endelige skat. Resten af lånebeløbet blev anvendt til køb af aktieselskaber eller til udlån til andre klienter eller selskaber under tiltaltes administration ved posteringer i hans bogholderi, uden at der blev udstedt kvitteringer for lånene eller udfærdiget andre dokumenter. Tiltalte havde beholdt sig sikkerhed i de købte aktier og disponerede over selskabernes midler ved ydelse og modtagelse af lån mellem personer og selskaber under hans administration. Disse lån blev også ydet ved posteringer i tiltaltes bogholderi, normalt uden at klienterne havde indflydelse herpå eller forudgående kendskab hertil. I almindelighed drev selskaberne ikke anden virksomhed og udbetalte ikke udbytte. Det var i en del tilfælde aftalt med klienten, at denne skulle indbetale cirka halvdelen af den opnåede skattelettelse til tiltalte, og disse beløb blev godskrevet klientens konto. Efter et års forløb blev kontoen på ny debiteret for et års rente. Midler hertil blev tilvejebragt dels af de indbetalte beløb, dels ved yderligere lån, således at den posterede gæld og renterne heraf steg år for år. Hele administrationssystemet styredes egenmægtigt af tiltalte gennem dispositioner, der bestemtes vilkårligt af ham, ofte ved et stort antal sammenhængende posteringer på samme dag.

Det var ikke aftalt, hvordan klienterne kunne komme ud af systemet. Nogle klienter har ønsket af udtræde, fordi deres rentefradrag ikke blev godkendt af skattemyndighederne. I civile domme om klienters udtræden blev det fastslået, at ordningerne bestod af et kompleks af dispositioner, der hvilede på posteringer i tiltaltes bogholderi uden erhvervmæssig og økonomisk realitet. Dommene fastslog endvidere, at ordningerne var af en sådan beskaffenhed og medførte så vidtgående og uoverskuelige konsekvenser for klienterne langt ud i fremtiden, navnlig med hensyn til den stadig voksende gældsbyrde, at klienterne ikke var retligt forpligtet

over for tiltalte. Der blev herved også lagt vægt på, at aktierne i de købte selskaber måtte antages at have været usælgelige uden for tiltaltes administrationssystem, og at det var ganske usikkert, hvilken indre værdi selskaberne havde.

Det er under denne straffesag et hovedspørgsmål, om tiltaltes dispositioner var retligt bindende aftaler eller kun indholdsløse posteringer i hans bogholderi. Både byret og landsret fastslog, at der ikke forelå retligt bindende aftaler. Disse fem dommere kan tiltræde denne bedømmelse og er derfor enige i, at de oplysninger, tiltalte gav til brug ved klienternes skatteansættelser, har været urigtige.

Tiltalte, der var særlig sagkyndig i skatteret, findes ikke at have haft grundlag for den opfattelse, at hans dispositioner i administrationssystemet – dispositioner, der alene havde skatteunddragelser som formål – var holdbare over for skattemyndighederne. Det bemærkes i denne forbindelse, at han ikke har givet disse myndigheder nærmere oplysninger om den indbyrdes sammenhæng mellem de bogholderimæssige posteringer i administrationssystemet og om dispositionernes mangel på økonomisk realitet. Oplysningerne til skattemyndighederne er kun givet for hver enkelt klient for sig på grundlag af de på klientens kontokort bogførte dispositioner, der blev angivet som normale, reelle retshandler. Myndighedernes holdning har ikke kunnet give tiltalte berettiget tro på, at det, han gjorde, var lovligt. Det tiltrædes derfor, at tiltalte har handlet med forsæt.

Tiltaltes frifindelsepåstand vedrørende forhold II kan således ikke tages til følge.

I *forhold I* nr. 4–10 er de til skattemyndighederne opgivne renteudgifter og renteindtægter baseret på posteringer i tiltaltes bogholderi af samme art som ovenfor beskrevet. Forholdene omfatter også tab og fortjeneste ved aktiesalg, som tiltalte ved posteringer i sit bogholderi foretog til selskaber ejet eller administreret af ham selv. Det tiltrædes, at heller ikke disse dispositioner har været udtryk for retligt bindende aftaler, og at de til skattemyndighederne givne oplysninger derfor har været urigtige. Tiltalte findes også i disse forhold at have handlet med forsæt.

Anvendelsen af straffelovens § 163 i forhold I nr. 7–8 findes at være sket med rette.

Tiltaltes frifindelsespåstand vedrørende forhold I kan herefter ikke tages til følge.

Det tiltrædes, at udbetalingerne til Bent Markers i *forhold III* nr. 1 var à conto-løn og ikke lån. Vedrørende forhold III nr. 2 bemærkes, at tiltalte ved bogholderiposteringerne findes at have medvirket til forsøg på skatteunddragelser.

Der er herefter ikke grundlag for frifindelse i forhold III.

I *forhold IV* kan de dispositioner i form af bogholderiposteringer, som var grundlaget for tiltaltes oplysninger til Aktieselskabs-Registeret, ikke sidestilles med kontante indbetalinger. Forholdet er derfor med rette henført under straffelovens § 296. Også her findes tiltalte at have handlet forsætligt. Tiltalte kan derfor heller ikke frifindes i dette forhold.

I anledning af tiltaltes *hjemvisningspåstand* bemærkes, at landsretten ikke findes at have anvendt bevisbyrderegler urigtigt eller begået rettergangsfejl. Landsretten har fulgt retningslinierne i Højesterets kendelse af 6. april 1979 (U 1979.474) med hensyn til tiltaltes adgang til bevisførelse og forsvar. Der er derfor ikke grundlag for hjemvisning.

Det tiltrædes, at landsretten – i modsætning til byretten – har anset skatteunddragelserne som særlig grove og anvendt straffelovens § 289 for tiden efter den 1. januar 1972, da denne bestemmelse trådte i kraft.

Det tiltrædes ligeledes, at straffelovens § 84, stk. 1, nr. 3, ikke er anvendt.

Ved udmålingen af straffen findes der at måtte tages hensyn til, at tiltalte havde opbygget det under forhold II beskrevne administrationssystem med skatteunddragelser for øje, at han holdt systemets opbygning og mangel på reelt indhold skjult for myndighederne, og at han fortsatte også efter, at nogle skattemyndigheder havde nægtet at anerkende rentefradragene. Under hensyn hertil og til den betydelige størrelse af de skattebeløb, som er unddraget og forsøgt unddraget, stemmer disse fem dommere for at fastsætte den forskyldte straf til fængsel i 3 år og til lægsbøde på 1.000.000 kr. med en forvandlingsstraf af fængsel i 6 måneder.

Da de pådømte forhold gør tiltalte uværdig til den agtelse og tillid, som må kræves til udøvelse af advokatvirksomhed, stemmer disse dommere tillige for at frakende ham retten til at udøve denne virksomhed indtil

videre i medfør af retsplejelovens § 138, som affattet ved lov nr. 277 af 9. juni 1982, jfr. tidligere retsplejelovens § 137, stk. 2.

De stemmer endelig for at tage påstanden om efterbetaling af skat til følge med 941.029 kr.

Dommerne Thygesen og Kardel udtaler:

Vedrørende *forhold II*, der er sagens hovedpunkt, er vi enige i flertallets beskrivelse og karakterisering af tiltaltes administrationsordning til systematisk skatteunddragelse og kan derfor tiltræde, at tiltaltes oplysninger til brug ved klienternes skatteansættelser var urigtige. Det tiltrædes endvidere, at tiltalte ikke havde grundlag for at regne med, at disse dispositioner var holdbare over for skattemyndighederne, og at han altså har handlet med forsæt. Vi er derfor enige i at stadfæste domfældelsen i dette forhold.

Forhold I nr. 4–6 angår årene 1966, 1967 og 1968, som ligger forud for opbygningen af det omtalte administrationssystem, der først tog rigtig form i løbet af 1970.

For Højesteret omfatter disse forhold tab ved aktiesalg i 1966, hovedsagelig i 2 selskaber, samt for alle 3 år renter af lån af begrænset størrelse, dels i et dødsbo, dels i 2 aktieselskaber. Transaktionerne fremgik af tiltaltes selvangivelser og var ikke vanskelige at overskue. Skattemyndighederne reagerede da også over for selvangivelserne. Det findes herefter og efter det i øvrigt oplyste betænkeligt at fastslå, at tiltalte vedrørende disse år har haft forsæt til at afgive urigtige oplysninger på strafbar måde.

Der er herved ikke taget stilling til, om fradragene har været skatteretligt berettigede.

I *forhold I* nr. 7–8 er vi enige med flertallet i, at tiltalte må anses skyldig i overtrædelse af straffelovens § 163, og at det har været berettiget at inddrage denne regel. Vi lægger ved domfældelsen for dette forhold blandt andet vægt på, at der i det for 1969 for højt angivne beløb blandt andet indgik uberettiget opført hustruindtægt i form af direktørhonorarer og uberettiget posterede salærer til tiltalte, begge dele til dels for flere år tilbage. For 1970 bestod det for meget opgivne beløb hovedsagelig af gevinst ved salg af 5.500 kr. aktier i et selskab, tiltalte havde stiftet i juni 1969 med aktiekapital 10.000 kr., der angaves indbetalt kontant til kurs 100. Salget skete til et andet selskab i tiltaltes system til kurs

9.600 svarende til en fortjeneste på 521.180 kr., uden at der er givet nogen forklaring på denne kurstigning.

I *forhold I nr. 9-10* er vi ligeledes enige med flertallet i at tiltræde landsrettens resultat, idet de transaktioner, tiltaltes selvangivelser fra 1971 og 1972 hviler på, må anses som en del af det foran i forhold II beskrevne system. For 1971 angav tiltalte en renteudgift på 2.473.582 kr. af sin gæld til et aktieselskab med en aktiekapital på 8,1 millioner kroner, som administreredes af tiltalte i henhold til vidtgående fuldmagt. Heroverfor stod bogførte renteindtægter fra tiltaltes klienter på i alt 639.263 kr., ligeledes hidrørende fra posteringer, der må anses som indholdsløse. Tiltaltes gæld til det omtalte selskab opførtes ved udgangen af 1971 med godt 20 millioner kroner. For 1972 selvangav tiltalte en renteudgift på 7.570.290 kr., hvoraf 2.187.000 kr. af anklagemyndigheden er anerkendt som en regnefejl. Heroverfor stod en renteindtægt fra klienter på 1.066.313 kr. Tiltaltes gæld til det tidligere omtalte selskab ved udgangen af året angaves til 31.510.000 kr., der i tiden til maj 1974 blev afviklet ved posterede lån fra andre selskaber i systemet, især fra et andet aktieselskab, som tilhørte tiltalte. Dette selskab eftergav ham i 1976 12,4 millioner kroner og i 1977 8,4 millioner kroner.

I *forhold III nr. 1* er vi enige med flertallet.

Forhold III nr. 2 vedrører en erfaren advokat, der var ansat i tiltaltes virksomhed og fuldt bekendt med hans administrationssystem, og angår alene urigtige oplysninger i denne advokats og hans hustrus selvangivelser, udfærdiget af dem selv. Under disse omstændigheder findes der ikke at foreligge tilstrækkeligt grundlag for at pålægge tiltalte strafskyld for medvirken.

I *forhold IV* er vi enige med flertallet.

Vi er endvidere enige i, at der ikke er grundlag for at hjemvise sagen.

Selv om vi efter det foran anførte stemmer for at frifinde i forhold I nr. 4-6 og forhold III nr. 2, får dette ingen betydning for vor stilling til straffens udmåling.

Vi er her enige med flertallet i, at opbygning af et system som det foran beskrevne til

ulovlig skatteunddragelse er en meget alvorlig lovovertrædelse, der kan medføre streng straf.

Selv om udgangspunktet er, at tiltalte har haft forsæt og derfor er strafskyldig, finder vi dog ved strafudmålingen at måtte tage hensyn til, at han med sin særprægede tankegang kan have haft den forestilling, at han kunne overbevise myndighederne om, at hans sindrigt opbyggede system alligevel burde godkendes. Den tanke kan være blevet styrket ved højere skattemyndigheders usikre holdning over for tiltalte. Dette kan være forklaringen på, at han også efter januar 1971, da han for alvor kom i myndighedernes søgelys, ganske åbenlyst fortsatte og udbyggede sit administrationssystem, således at antallet af klienter inden for systemet voksede meget i 1971 og 1972.

Disse to dommere stemmer herefter for at idømme en fængselsstraf på 1 år med den tillægsbøde, som flertallet går ind for. De er endvidere enige i at frakende tiltalte retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre. Som følge af deres stillingtagen til forhold I nr. 4-6 stemmer de for ikke under denne straffesag at påkende kravet om efterbetaling af skat.

Der vil være at afsige dom efter stemme-flertallet.

Landsrettens afgørelse vedrørende sagens omkostninger for byret og landsret findes at burde stadfæstes. Sagens omkostninger for Højesteret betales af statskassen.

Thi kendes for ret:

Tiltalte Mogens Glistrup bør straffes med fængsel i 3 år og med en tillægsbøde på 1.000.000 kr.

Forvandlingsstraffen for tillægsbøden er fængsel i 6 måneder.

Retten til at udøve advokatvirksomhed frakendes tiltalte indtil videre.

Tiltalte bør efterbetale skat med 941.029 kr. inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.

Landsrettens afgørelse om sagsomkostninger for byret og landsret stadfæstes.

Sagens omkostninger for Højesteret betales af statskassen.

Udskriftens rigtighed bekræftes
København, den 22. juni 1983

INGER PETERSEN
Justitssekretær

Bilag til bet. og indst. vedr. Mogens Glistrup

Bilag 4

FOLKETINGETS UDVALG TIL VALGS PRØVELSE

Den 24. juni 1983

Mogens Glistrup har som medlem af udvalget til valgs prøvelse i udvalgets møde i dag oplyst, at han tirsdag den 28. juni d.å. agter at indgive klage over den af Højesteret den 22. ds. afsagte dom over ham til den europæiske menneskerettighedskommission i Strasbourg.

Udvalget udbeder sig i den anledning justitsministerens besvarelse – i 60 eksemplarer

– af følgende spørgsmål:

1. Om Højesterets dom af 22. juni 1983 herefter kan betragtes som endelig i relation til bestemmelsen i grundlovens § 30, jfr. § 33.
2. Om en klage af den nævnte art kan antages at have opsættende virkning for retsvirkninger af Højesterets dom.

P. u. v.

ANNELISE GOTFREDSEN,
formand

Til justitsministeren.

Bilag 5

JUSTITSMINISTERIET

Den 25. juni 1983

Folketingets udvalg til valgs prøvelse,
Folketingets sekretariat,
Christiansborg,
1218 København K

Vedlagt fremsendes en besvarelse af udvalgets spørgsmål 1 og 2 (Alm. del – bilag 27) i 60 eksemplarer.

ERIK NINN-HANSEN

/ K. Hagel-Sørensen

Underbilag 1

JUSTITSMINISTERIET

**Besvarelse af spørgsmål 1 fra folketingets udvalg til valgs prøvelse
(Alm. del – bilag 27)***Spørgsmål:*

Mogens Glistrup har som medlem af udvalget til valgs prøvelse i udvalgets møde i dag oplyst, at han tirsdag den 28. juni d.å. agter at indgive klage over den af Højesteret den 22. ds. afsagte dom over ham til den europæiske menneskerettighedskommission i Strasbourg.

Udvalget udbeder sig i den anledning justitsministerens besvarelse – i 60 eksemplarer – af følgende spørgsmål:

1. Om Højesterets dom af 22. juni 1983 herefter kan betragtes som endelig i relation til bestemmelsen i grundlovens § 30, jfr. § 33.

Svar:

1. Efter retsplejelovent findes der ingen almindelige retsmidler mod en højesteretsdom i en straffesag. Efter § 977 ff kan en domfældt dog begære en sag, der er pådømt af Højesteret, genoptaget, bl.a. når der »foreligger særlige omstændigheder, der gør det overvejende sandsynligt, at de foreliggende bevisligheder ikke har været rigtigt bedømt«. Efter § 979 skal en begæring om genoptagelse fremsættes for den særlige klageret. Indgivelse af klage medfører ikke, at fuldbyrdelsen af dommen udsættes, og muligheden for at begære en sag genoptaget indebærer ikke, at en højesteretsdom først kan anses som endelig, når genoptagelsesbegæringen er afslået.

2. Efter art. 25 i Den europæiske Konvention til Beskyttelse af Menneskerettigheder og grundlæggende Frihedsrettigheder kan menneskerettighedskommissionen modtage andragender fra enhver person, der hævder af en medlemsstat at være blevet krænket i de ved konventionen anerkendte rettigheder, forudsat at staten, mod hvem klagen rettes, har erklæret, at den anerkender Kommissionens kompetence til at modtage sådanne andragender, hvilket Danmark har gjort.

Efter art. 26 må Kommissionen kun optage en sag til behandling, når alle hjemlandets retsmidler er blevet udtømt, og i overensstemmelse med det ovenfor under 1 anførte har Kommissionen udtalt, at den særlige klagerets genoptagelsesbeføjelser ikke er et retsmiddel, der skal være forsøgt inden indgivelse af klage til Kommissionen, jfr. sagen Tage Pihl Rasmussen mod Danmark, der er omtalt af Ole Espersen i Juristen 1971 s. 397 og af Niels Eilschou Holm i En sag for menneskerettighedsdomstolen, 1980, s. 42–43.

Kommissionen kan således kun behandle klager over domme, der efter national ret er endelige. Det fremgår endvidere af konventionen, at det forhold, at der indgives en klage til Kommissionen, ikke i sig selv medfører, at den pågældende afgørelse ikke længere kan anses for at være endelig. Efter konventionens art. 27 skal en klage først undersøges med henblik på, om den kan antages til realitetsbehandling. Hvis sagen ikke afvises på dette stadium, skal Kommissionen efter art. 28 foretage en indgående undersøgelse af sagen og stille sig til rådighed med henblik på at opnå en forligsmæssig løsning af sagen. Kommissionen har derimod ikke beføjelse til at træffe en egentlig afgørelse af, hvorvidt en indklaget stat har gjort sig skyldig i et traktatstridigt forhold. Hvis det ikke lykkes Kommissionen at mægle forlig, skal den efter art. 31 udarbejde en beretning, hvori den anfører sin opfattelse med hensyn til, om undersøgelsen har vist, at staten har brudt sine forpligtelser ifølge konventionen. Kommissionens udtalelse er imidlertid ikke bindende. Kompetencen til at træffe bindende afgørelse af, om der foreligger traktatbrud, ligger hos Den europæiske Menneskerettighedsdomstol eller hos Europarådets ministerkomité, jfr. art. 48 og art. 31–32. Det fremgår af disse bestemmelser, at den, der har ind-

bragt en klage for Kommissionen, ikke har mulighed for selv at formå Ministerkomiteen eller Domstolen til at tage stilling til sagen.

3. Da en klage til Menneskerettighedskommissionen ikke giver klageren mulighed for umiddelbart at opnå en bindende afgørelse, kan indgivelsen af en sådan klage efter justitsministeriets opfattelse ikke medføre retsvirkninger i national ret, der er mere vidtgå-

ende end en klage til den særlige klageret, og kan derfor ikke udgøre et retsmiddel mod en national retsafgørelse, der medfører, at denne ikke fortsat kan anses som endelig.

Der er efter justitsministeriets opfattelse ikke holdepunkter i grundlovens § 30 og § 33 for at opstille særlige kriterier for vurderingen af dommes endelighed, der kan føre til et andet resultat.

Underbilag 2

JUSTITSMINISTERIET

**Besvarelse af spørgsmål 2 fra folketingets udvalg til valgs prøvelse
(Alm. del bilag 27)***Spørgsmål:*

2. Om en klage af den nævnte art kan antages at have opsættende virkning for retsvirkninger af Højesterets dom.

Svar:

Som det fremgår af besvarelsen af udvalgets spørgsmål 1, kan en indgivelse af en klage til Den europæiske Menneskerettighedskommission ikke anses for at være et egentligt retsmiddel mod endelige nationale retsafgørelser, allerede fordi Kommissionen ikke har kompetence til at træffe bindende afgørelser om, hvorvidt den pågældende dom indebærer en overtrædelse af menneskerettighedskonventionen. Det følger heraf, at klage til Kommissionen ikke kan påvirke fuldbyrdelsen af en endelig straffedom. I de to hidtidige straffesager, hvor den domfældte efter Højesterets dom indgav klage til Kommissionen, Bjørn Schouw Nielsen mod Danmark og Tage Pihl Rasmussen mod Danmark, medførte klagen da heller ikke, at de dømtes afsoning af straffen blev afbrudt eller udsat under klagesagens behandling.

Under behandlingen af straffesagen mod Mogens Glistrup for Østre Landsret meddel-

te tiltaltes forsvarer, at tiltalte havde indgivet klage til Den europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg og til FNs menneskerettighedskomité i New York, idet det gjordes gældende, at den danske stat havde krænket hans menneskerettigheder og berøvet ham den retsbeskyttelse, som tilkommer individet i henhold til gældende traktater.

Det fremgår af retsbogsudskriften s. 92-93, at tiltalte bl.a. nedlagde påstand om, at retsagen blev udsat, indtil der forelå afgørelse fra de nævnte internationale organer. Landsretten afslog ved kendelse af 27. november 1978 at tage begæringen til følge.

Ved beslutning af 3. december 1979 afviste Den europæiske Menneskerettighedskommission at antage klagen til realitetsbehandling, delvis fordi den var for sent indgivet, eller fordi ikke alle nationale retsmidler var udtømt, delvis fordi klagen fandtes »åbenbart ubegrundet«, jfr. konventionens art. 27, stk. 2.

Efter justitsministeriets opfattelse kan en klage til Menneskerettighedskommissionen derfor ikke antages at have opsættende virkning for retsvirkninger af Højesterets dom.

Bilag 6

FOLKETINGETS UDVALG TIL VALGS PRØVELSE

Christiansborg, den 27. juni 1983

I fortsættelse af tidligere stillede spørgsmål udbeder udvalget sig - i 60 eksemplarer - justitsministerens besvarelse af følgende yderligere spørgsmål:

Ad bilag 29:

4. Har der foreligget tilfælde, hvor der ved folketingets behandling af spørgsmål om forfaldelse af værdighed på grund af afsagt straffedom har foreligget oplyst, at den domfældte havde indbragt eller stod lige over for at indbringe sagen for den særlige klageret? I bekræftende fald bedes oplyst, hvilken indflydelse dette fik på folketingets behandling af de(n) pågældende sag(er).

5. Når det i slutningen af svaret på spørgsmål 2 oplyses, at afvisningen af 3. december 1979 bl.a. beroede på, at »alle nationale retsmidler ikke var opbrugt«, og at klagen der-

for i 1978 var for tidligt indgivet, spørges, om kriteriet opbrug af alle nationale retsmidler er opfyldt ved højesteretsdommen af 22. juni 1983.

6. Skal justitsministerens svar på spørgsmål 1 forstås således, at den for Danmark bindende afgørelse fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol ikke kan opnås af Glistrup umiddelbart, men alene via forskellige mellemlid, hvoraf det første skridt er Glistrups indbringelse af sagen for Menneskerettighedskommissionen?

7. Skal sidste afsnit af svaret på spørgsmål 1 forstås således, at det er folketinget, som suverænt afgør, om det vil træffe afgørelsen i henhold til §§ 30 og 33 på nuværende tidspunkt, eller om det vil se tiden an med henblik på udviklingen i menneskerettighedssagen?

P. u. v.

ANNELISE GOTFREDSEN,
formand

Til justitsministeren.

Bilag 7

JUSTITSMINISTERIET

København, den 27. juni 1983

Folketingets udvalg til valgs prøvelse,
Folketingets sekretariat,
Christiansborg,
1218 København K

Vedlagt fremsendes i 60 eksemplarer en besvarelse af udvalgets spørgsmål 4-7 af 27. juni 1983 (Alm. del - bilag 32).

ERIK NINN-HANSEN

/ K. Hagel-Sørensen

JUSTITSMINISTERIET

Underbilag 1

Den 27. juni 1983

**Besvarelse af spørgsmål 4 fra folketingets udvalg til valgs prøvelse
(Alm. del - bilag 32)**

Spørgsmål 4:

»Har der foreligget tilfælde, hvor der ved folketingets behandling af spørgsmål om fortabelse af værdighed på grund af afsagt straffedom har foreligget oplyst, at den domfældte havde indbragt eller stod lige over for at indbringe sagen for den særlige klageret? I bekræftende fald bedes oplyst, hvilken indflydelse dette fik på folketingets behandling af de(n) pågældende sag(er).«

Svar:

Den særlige klageret er oprettet ved lov nr. 113 af 15. marts 1939. Det fremgår imidlertid af en betænkning af 3. juli 1957 fra folketingets udvalg til valgs prøvelse, Folketingstidende 1956-57, 2. samling, tillæg B sp. 77, at rigsdagen ikke siden 1872 havde behandlet spørgsmålet, om et medlem havde mistet sin valgbarhed på grund af et strafbart forhold. Hverken i forbindelse med sagen fra 1957 eller senere har den domfældte efter det for justitsministeriet foreliggende indbragt straffedommen for den særlige klageret.

JUSTITSMINISTERIET

Underbilag 2

Den 27. juni 1983

**Besvarelse af spørgsmål 5 fra folketingets udvalg til valgs prøvelse
(Alm. del – bilag 32)**

Spørgsmål 5:

»Når det i slutningen af svaret på spørgsmål 2 oplyses, at afvisningen af 3. december 1979 bl.a. beroede på, at »alle nationale retsmidler ikke var opbrugt«, og at klagen derfor i 1978 var for tidligt indgivet, spørges, om kriteriet opbrug af alle nationale retsmidler er opfyldt ved højesteretsdommen af 22. juni 1983.«

Svar:

Som det fremgår af besvarelsen af spørgsmål 1, har Den europæiske Menneskerettighedskommission udtalt, at en person, der er dømt ved en højesteretsdom, ikke behøver at indgive klage til den særlige klageret forud for indgivelse af klage til Menneskerettighedskommissionen. De nationale retsmidler anses således for opbrugt, når der foreligger en højesteretsdom.

JUSTITSMINISTERIET

Underbilag 3

Den 27. juni 1983

**Besvarelse af spørgsmål 6 fra folketingets udvalg til valgs prøvelse
(Alm. del – bilag 32)**

Spørgsmål 6:

»Skal ministeriets svar på spørgsmål 1 forstås således, at den for Danmark bindende afgørelse fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol ikke kan opnås af Glistrup umiddelbart, men alene via forskellige medlemmer, hvoraf det første skridt er Glistrups indbringelse af sagen for Menneskerettighedskommissionen?«

Svar:

Ja. En borger i en medlemsstat kan ikke selv indbringe en klage for Menneskerettighedsdomstolen. Efter konventionens art. 48 tilkommer denne beføjelse alene Menneskerettighedskommissionen eller en medlemsstat.

JUSTITSMINISTERIET

Underbilag 4

Den 27. juni 1983

**Besvarelse af spørgsmål 7 fra folketingets udvalg til valgs prøvelse
(Alm. del – bilag 32)**

Spørgsmål 7:

»Skal sidste afsnit af svaret på spørgsmål 1 forstås således, at det er folketinget, som suverænt afgør, om det vil træffe afgørelsen i henhold til §§ 30 og 33 på nuværende tidspunkt, eller om det vil se tiden an med henblik på udviklingen i menneskerettighedssagen?«

Svar:

Efter grundlovens § 33 er det alene folketinget, der kan afgøre, om et medlem har

mistet sin valgbarhed i henhold til § 30. I praksis har folketinget kun anset betingelserne i § 30 for at være opfyldt, når der forelå en endelig straffedom, jfr. Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer, s. 82–83. Justitsministeriets bemærkning i besvarelsen af spørgsmål 1 havde alene til hensigt at fremhæve, at der efter justitsministeriets opfattelse ikke er holdepunkter for at antage, at begrebet »en doms endelighed« har en særlig betydning i forbindelse med grundlovens § 30 og § 33, der afviger fra den gængse opfattelse.

MOGENS GLISTRUP

Bilag 8

Christiansborg, den 28. juni 1983

Vedlagt fremsendes den af mig i dag til menneskerettighedsdomstolen indgivne appel af højesteretsdommen af 22. ds. Endvidere vedlægges de i klagen omtalte 225 bilag.*)

Med venlig hilsen

MOGENS GLISTRUP

Folketingets udvalg til valgs prøvelse.

*) Ikke optrykt.

Underbilag

MOGENS GLISTRUP

Virum, den 28. juni 1963

Den europæiske menneskerettighedsdomstol
ved domstolens forberedende organ
Den europæiske menneskerettighedskommission,
ved Det europæiske Råds generalsekretær
Europarådets bygning,
Strasbourg
Frankrig

Mogens Glistrup, Hummeltoftevej 125, 2830 Virum, Danmark, anklager herved statsminister Poul Schlüter, Christiansborg Slot, 1218 København K, Danmark, på vegne Den danske Stat, for i perioden siden 30. januar 1971 vedholdende og groft at have krænket mine menneskerettigheder ved systematisk og på alle leder og kanter at berøve mig den retsbeskyttelse og de retsgarantier, som tilkommer individet i henhold til gældende traktater og de internationale minimumskrav til sikring af den enkeltes retssikkerhed. Forfølgelsen, som stadig står på, må opfattes som én helhed.

Sagsfremstilling:

Et noget lignende anlageskrift indgav jeg (domstolens jr. nr. 8464/79) den 9. november 1978 fulgt op af supplerende anklagemateriale i skrivelser af 30. november 1978, 29. december 1978, 5. oktober 1979 og 11. december 1979.

De pågældende skrivelser førte til en meddelelse af 30. januar 1980 fra domstolen om, at den den 3. december 1979 havde besluttet, at klage først kunne indgives, når sagen havde været afgjort af den højeste nationale retsinstans i Danmark. Dette er nu sket – ved Højesterets dom af 22. juni 1983 i sag nr. 482/1981.

Jeg fremsætter derfor på ny klagen og henviser i første række til mine foran anførte klageskrivelser og de dertil hørende bilag nr. 1 til 130.

Jeg fastholder altså de tidligere fremsatte 19 klagepunkter. Men må på grundlag af det derefter passerede yderligere fremføre følgende klagepunkter:

20. Jeg er med urette blevet afskåret fra at fremføre mine beviser under retssagen.

21. Jeg blev nægtet adgang til i landsretten at fremføre de argumenter, som taler til mit forsvær.

22. Landsretten anvendte en helt ny fiktionsteori uden at give parterne adgang til nærmere at udtale sig om denne og fremskaffe oplysninger og bevismateriale vedrørende den nye fiktionsteoris nærmere indhold.

23. Højesteret afslog med urette 21. januar 1981 min begæring om at få beskikket andre forsvarere for landsretten.

24. De såkaldte forsvareres forhold udviklede sig aldeles skandaløst i perioden ca. 10. marts til 1. maj 1981.

25. En eller flere af domsmændene for landsretten savnede den fornødne habilitet.

26. Straffelovens § 163 blev taget i anvendelse, uden at jeg fik adgang til at imødegå anklagen for overtrædelse heraf.

27. Landsretten afskar mig fra at afgive forklaring i videre omfang end tilstedeligt i en fair retspleje.

28. Skattemyndighederne nægtede at tilvejebringe fornødent materiale vedrørende det af landsretten opfundne og derefter af anklagemyndigheden godtagne nye fiktionsbegreb.

29. Anklagemyndigheden nægtede mig adgang til at få dokumenteret de forhold, som landsretten påstod jeg havde bevisbyrden for.

30. Højesteret nægtede i oktober 1982 adgang til oplysning om afgørende forhold.

31. Højesteret begrænsede aldeles urimeligt min adgang til at fremføre mit forsvar for retten.

32. I sin gengivelse af – og dermed afgørelse af – min begrundelse for frifindelsespåstanden udelader højesteret, at jeg gjorde gældende,

a) at de af anklageskriftet omfattede tvistigheder om skatteforhold var af rent ligningsteknisk karakter og ikke kan henføres under skattestrafferetten,

b) at jeg i forhold II skulle frifindes i videre omfang end sket ved landsretten som følge af manglende medvirken til de pågældende selvangivelser,

c) at jeg i forhold IV ikke havde forsæt bl. a. som følge af, at blanketudfyldelsen skete overensstemmende med de anvisninger, jeg fik fra aktieselskabsregisterets ledelse, efter at forholdet nøje havde været præsenteret for myndighederne.

33. På tilsvarende vis udelader højesteret fra sin stillingtagen en række alvorlige rettergangsfejl begået af landsretten ved ordene »bl. a.« (side 4 næstsidsste afsnit linje 4).

34. Dommen har dømt mig til at efterbetale skatter med 941.029 kr., uanset at jeg ikke har haft adgang til tilbørligt forsvar for dette krav.

35. Dommens beskrivelse af hovedforhold II (side 6–8), der af dommerne betegnes som »det alvorligste«, er groft misvisende og grundlaget for den centrale domfældelse derfor klart urigtigt.

36. Dommens beskrivelse vedrørende forhold I – side 8–9 – lider af tilsvarende mangler.

37. Dommens beskrivelse af løn/lån-problematikken på side 9 er åbenbart forkert og misvisende.

Jeg fremlægger følgende yderligere bilag:

Bilag 131: Min skrivelse af 20. august 1980 til Østre Landsret

Bilag 132: Østre Landsrets kendelse af 25. august 1980

Bilag 133: Østre Landsrets kendelse af 20. oktober 1980

Bilag 134: Mit indlæg af 15. januar 1981 til højesteret

Bilag 135: Højesterets kendelse af 21. januar 1981

Bilag 136: Min skrivelse af 17. marts 1981 til landsretssagfører Ingerslev

Bilag 137: Min skrivelse af 31. marts 1981 til Østre Landsrets 3. afdeling

Bilag 138: Min skrivelse af 6. april 1981 til Østre Landsrets 3. afdeling

Bilag 139: Østre Landsrets kendelse af 20. maj 1981

Bilag 140: Betænkning af 19. januar 1982 afgivet af folketingets udvalg for forretningsordenen

Bilag 141: Introduktionsnotat af 26. januar 1982 med underbilag I 2 til I 80 (underbilag I 1 er indeholdt i bilag 140 side 7–22).

Jeg forbeholder mig ret til at fremkomme med yderligere klagepunkter, og jeg vil i den kommende tid fremsende yderligere bilag og argumentation til støtte for klagens berettigelse.

Med venlig hilsen

MOGENS GLISTRUP